ПАРТИЯ ПЛАНЛАРИ—ИСТИҚБОЛИМИЗ ПРОГРАММАСИ

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ
ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ
ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 249 (2540). | 20 декабрь, жума, 1963 йил. | Баҳоси 2 тийин.

Чирчиқ электрохимия комбинати азот кислотаси цехининг коллективи КПСС Марказий Комитети Пленуми қарорларидан руҳланиб, йиллик планни муддатидан илгари бажариш учун курашмоқда. Суратда: цехнинг бош машинисти Ж. Қорабоев.

А. Тўраев фотоси.

КОММУНИЗМ ОДИМЛАРИ

Совет кишиларининг бугуни кечагидан, эртаси бугунгидан порлоқ. Ҳар бир кунимиз янги, қувончли, бири-биридан улкан воқеалар билан нишонланмоқда. Коммунистик қурилиш йўлидаги ғолибона ва улкан одимларимиз. порлоқ келажагимиз ҳар бир совет кишиси қалбини бениҳоя тўлқинлантириб юбормоқда, унинг ўз Ватанига, жонажон Коммунистик партияси ва совет ҳукуматига меҳр-муҳаббати ва садоқатини янада оширмоқда.

Мамлакатимизда химия саноатини беқиёс ривожлантиришнинг буюк истиқболларини белгилаб берган декабрь Пленуми совет кишилари куч ва ғайратини, ватанпарварлик ташаббусларини мисли кўрилмаган даражада ошириб юборди. Шу кунларда ҳар бир корхона, колхоз ва совхоз, ўқув юрти ва қурилишларда Ватанимиз химиясини равнақ топдириш ва химия саноати маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва янги объектларни тезроқ ишга тушириш юзасидан катта ишлар амалга оширилмоқда, янги режалар тузилмоқда, халқ хўжалигининг барча соҳаларида қизғин ва ижодий ишлар бошлаб юборилмоқда.

СССР Олий Советининг учинчи сессияси муҳокама қилаётган СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1964—1965 йиллардаги давлат плани ва СССРнинг 1964—1965 йиллардаги давлат бюджети ҳам Марказий Комитет Пленуми қабул қилган қарор сингари коммунизмнинг моддий-техника базасини тезроқ вужудга келтириш ва халқ фаровонлигини янада яхшилашга қаратилгандир. Давлат планида химия саноатини бундан сўнг кенг ривожлантириш асосий вазифа қилиб қўйилган. СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг икки йилга мўлжалланган планининг Олий Совет муҳокамасига тақдим этилган лойиҳасида КПСС Марказий Комитети декабрь Пленумининг халқ хўжалигини химиялаштириш ҳақидаги қарорларини бажариш юзасидан топшириқлар ва тадбирлар кўзда тутилган.

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госпланининг раиси депутат П. Ф. Ломако сессияда қилган докладида бундай деди: «СССР халқ хўжалигини ривожлантириш планининг ўтган йиллардагидан фарқи шундаки, бу план икки йилга мўлжаллаб тузилди, бу эса корхоналар ва қурилишларда илғор техника ва технологияни жорий қилишга, маҳсулотнинг янги турларини ишлаб чиқишга, ишлаб чиқариш қувватларини қуриш ва фойдаланишга топшириш планини бажаришга тайёргарлик кўриш учун яхшироқ шароитлар вужудга келтиради. Бу эса партия Марказий Комитетининг планлаштиришда узлуксиз принципни таъминлаш ҳақидаги кўрсатмасига мос бўлиб тушади».

Халқ хўжалигини ривожлантиришнинг янги планлари Ватанимиз куч-қудратини янада оширишни, халқ турмушини, унинг моддий ва маданий ҳаётини бундан ҳам яхшилашни тақоза этади. Икки йил ичида саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ҳажми 17,5 процент ошади. Химия саноатининг ялпи маҳсулот ишлаб чиқариши 36 процент кўпаяди. 1964—1965 йилларда 5800 янги қурилиш ишга туширилади. Ана шу йиллар ичида уй-жой қурилиши янада кенг миқёсда олиб борилади. Икки йил ичида 155 миллион квадрат-метр уй-жой қурилиб, фойдаланишга топширилиши партия ва ҳукуматимизнинг халқимиз ҳақида қилаётган оталарча ғамхўрлигининг ёрқин намунасидир. Етти йил мобайнида хўжаликнинг барча соҳаларида меҳнат унумдорлигини кескин ошириш ва таннархини пасайтириш кўзда тутилади. Биргина саноатда меҳнат унумдорлиги ана шу давр ичида 48 процент ошади. Ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи фонди икки йил ичида 12 процентдан кўпроқ ошади, бу эса етти йиллик планда мўлжаллангандан зиёддир.

Совет давлати меҳнаткашларнинг ҳаёти ва турмушини тобора яхшилаб боришни, янада фаровон ва маданий ҳаёт кечиришни таъминлашни ўз олдига олий мақсад қилиб қўйган. Ўтган йилдаги давлат бюджетининг бажарилиши ва 1964 йилги давлат бюджетида белгиланган тадбирлар бундан далолат беради. Халқ маорифи, фан ва техникани ривожлантиришга, соғлиқни сақлаш, социал страхованне ва таъминот, уй-жой қурилиши, маданий-маиший бинолар қурилиши, маданий-оқартув ишлари, савдо-сотиқ, шаҳарлар қурилиши ва бошқа соҳаларга келгуси йилда давлат бюджетидан ҳар қачонгидан ҳам кўпроқ маблағ ажратилган.

Пленум қарорида, сессия муҳокама қилаётган масалаларда, депутатларнинг нутқларида саноатни ривожлантиришда прогрессив тармоқларни, биринчи навбатда химия саноатини ва айниқса минерал ўғитлар, ўсимликларни ҳимоя қилиш воситалари, пластмасса, химиявий тола, синтетик каучук, озиқ-овқат хомашёси ўрнида ишлатиладиган маҳсулотлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш; қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда химияни кенг фойдаланиш йўли билан маҳсулотлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини интенсификациялаш, моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш, экинлар ҳосилдорлиги ва чорвачилик маҳсулдорлигини ошириш, шунингдек пахта ва дон етиштиришни кўпайтирмоқ мақсадида ирригация қурилишини кенгайтириш асосий вазифа қилиб қўйилмоқда.

СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1964—1965 йиллардаги давлат плани ва келгуси йилги давлат бюджети мамлакатимиз тараққиётининг буюк режалари, Ватанимиз экономикасини янада прогрессив ривожлантиришнинг ва коммунизм моддий-техника базасини вужудга келтириш ва совет халқининг жаҳонда энг юксак турмуш даражасига эришуви соҳасида партия XXII съезди қўйган вазифаларни муваффақиятли ҳал этишнинг мустаҳкам негизи бўлади. Бу планда республикамиз тараққиётининг янги марраларини кўриб турибмиз.

Барча совет кишилари сингари областимиз меҳнаткашлари ҳам КПСС Марказий Комитети декабрь Пленуми қарорини, СССР Олий Совети сессияси муҳокама қилаётган ғоят муҳим масалаларни қизғин табрикламоқдалар. Улар ўзларининг бутун куч ва қувватларини, ижодий меҳнатларини, қайноқ қалб ҳароратларини коммунистик қурилишнинг улуғвор программасини амалга оширишга сафарбар этадилар.

ШУДГОРЛАШ ИЛҒОРЛАРИГА КЎЧМА ҚИЗИЛ БАЙРОҚЛАР

Тошкент қишлоқ область партия комитети ва область ижроия комитети ишлаб чиқариш бошқармалари ва совхозларда 1963 йил 10 декабрдан 15 декабргача бўлган вақт ичида кузги шудгорлашнинг боришини кўриб чиқдилар. Область партия комитети ва область ижроия комитетининг кўчма Қизил байроғини **Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармасига** (бошқарма бошлиғи **И. Сотиболдиев,** партия комитетининг секретари **М. Комолов** ўртоқлар) беришга қарор қилинди. Бошқарма хўжаликлари беш кунликда шудгорлашда 21,1 процент ўсишга муваффақ бўлганлар. Байроқ Юқори Чирчиқ ишлаб чиқариш бошқармасидан олиб берилади.

Область партия комитети ва область ижроия комитетининг кўчма Қизил байроғи **«Кўкорол» совхозига** (совхоз директори **К. Енгелдиев,** партия ташкилотининг секретари **К. Исабоев,** ишчилар комитетининг раиси **Мардонов** ўртоқлар) берилди. Совхоз шудгорлаш бўйича 5 кунликда 46,4 процент ўсишга эришган. Байроқ 1-«Оққўрғон» совхозидан олиб берилади.

Шудгорлашда яхши кўрсаткичларга эришган колхозларнинг илғор механизаторларига сотиш учун Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармаси ихтиёрига битта енгил «Москвич» автомашинаси ва 4 та «Ирбит» мотоцикли, шунингдек «Кўкорол» совхозининг энг илғор механизаторига сотиш учун битта «Ирбит» мотоцикли ажратилди.

Калинин ишлаб чиқариш бошқармаси ва Бекобод ишлаб чиқариш бошқармасидаги **«Чанок» совхози**нинг яхши ишлаганликлари қайд қилинди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Тошкентдаги В. И. Ленин номли Давлат университетининг ректори, химия фанлари доктори Обид Содиқович **Содиқов** туғилган кунга 50 йил тўлиши муносабати билан ҳамда узоқ йиллик самарали илмий педагогик ва ижтимоий фаолияти учун Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонига биноан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

СССР Олий Советининг мажлислари тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

17 декабрда Кремлда олтинчи чақириқ СССР Олий Советининг учинчи сессияси ўз ишини давом эттирди.

Эрталаб соат 10 да Катта Кремль саройида **Иттифоқ Советининг** учинчи мажлиси бошланди. Иттифоқ Совети Раисининг ўринбосари депутат **М. А. Абдураззоқов** раислик қилади.

СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1964—1965 йиллардаги Давлат плани тўғрисидаги ҳамда СССРнинг 1964—1965 йиллардаги Давлат бюджети ва СССРнинг 1962 йилги Давлат бюджетининг ижроси ҳақидаги докладлар юзасидан қуйидаги депутатлар сўзга чиқди: **А. К. Антонов** (Волхов сайлов округи, Ленинград области), **И. Г. Кэбин** (Таллин шаҳар сайлов округи, Эстония ССР), **Н. Н. Качалов** (Ангара сайлов округи, Иркутск области). **Р. Қурбонов** (Наманган қишлоқ сайлов округи, Ўзбекистон ССР), **З. И. Ҳалилов** (Евлах сайлов округи, Озарбайжон ССР), **Г. И. Чоговадзе** (Поти сайлов округи, Грузия ССР). **А. Е. Кочинян** (Севань сайлов округи, Арманистон ССР). **А. А. Пошкайтите** (Паневеж сайлов округи, Литва ССР), **К. Г. Каракеев** (Қораболта сайлов округи, Қирғизистон ССР), **С. И. Бабин** (Тирасполь сайлов округи, Молдавия ССР), **А. Қаҳҳоров** (Ғарм сайлов округи, Тожикистон ССР).

Кремль театри биносида Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари **А. Е. Корнейчук** раислигида **Миллатлар Советининг** учинчи мажлиси бўлди. СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1964—1965 йиллардаги Давлат плани тўғрисидаги ҳамда СССРнинг 1964—1965 йиллардаги Давлат бюджети ҳақида ва СССРнинг 1962 йилги Давлт бюджетининг ижроси тўғрисидаги докладлар юзасидан музокараларда қуйидаги депутатлар сўзга чиқди: **Н. В. Мартинов** (Термиз сайлов округи, Ўзбекистон ССР), **С. Бегматова** (Москва сайлов округи, Қирғизистон ССР). **А. Ф. Ватченко** (Хмельницкий сайлов округи, Украина ССР), **И. Шарипов** (Жамбул сайлов округи, Қозоғистон ССР), **В. Е. Лобанок** (Глубский сайлов округи, Белоруссия ССР), **В. П. Рубен** (Цесис сайлов округи, Латвия ССР). **Э. А. Яска** (Кохтла—Ярва қишлоқ сайлов округи, Эстония ССР). **О. Д. Ониашвили** (Цхинваль қишлоқ сайлов округи, Жанубий Осетия автоном области). **К. К. Кайрис** (Капсуқ сайлов округи, Литва ССР). **Н. А. Шчелоков** (Резин сайлов округи, Молдавия ССР), **Б. Г. Гусейнов** (Боку-Шаумян сайлов округи, Озарбайжон ССР).

* * *

Кундуз соат 4 да Катта Кремль саройида Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари депутат **И. А. Каиров** раислигида **Миллатлар Советининг** тўртинчи мажлиси бўлди.

СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1964—1965 йиллардаги Давлат плани тўғрисидаги, СССРнинг 1964—1965 йиллардаги Давлат бюджети ва СССРнинг 1962 йилги Давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги докладлар юзасидан музокараларда депутатлардан: **С. А. Мовсесян** (Раздан сайлов округи, Арманистон ССР), **Б. П. Бешчев** (Ухта сайлов округи, Коми АССР), **М. Гапуров** (Каахки сайлов округи, Туркманистон ССР), **В. А. Кириллин** (Наманган сайлов округи, Ўзбекистон ССР), **С. Пўлатов** (Душанба сайлов округи, Тожикистон ССР), СССР Энергетика ва электрлаштириш Давлат ишлаб чиқариш комитетининг раиси ўртоқ **П. С. Непорожний** сўзга чиқдилар.

Кундуз соат 4 да Кремль театри биносида Иттифоқ Совети Раисининг ўринбосари депутат **М. А. Абдураззоқов** раислигида **Иттифоқ Совети**нинг тўртинчи мажлиси бўлди.

СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1964—1965 йиллардаги Давлат плани тўғрисидаги, СССРнинг 1964—1965 йиллардаги Давлат бюджети ҳақида ва СССРнинг 1962 йилги Давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги докладлар юзасидан музокараларда: ВЦСПС секретари ўрток **Н. Н. Романов,** депутатлардан **З. Ш. Акназаров** (Уфа қишлоқ сайлов округи, Бошқирдистон АССР). **Л. Н. Ворожеин** (Дзержинский сайлов округи, Горький области). **В. Г. Герехин** (Первоуральск сайлов округи, Свердловск области). **Ф. Д. Кулаков** (Изобильний сайлов округи, Ставрополь ўлкаси). **А. М. Воронецкий** (Гродно сайлов округи, Гродно области) сўзга чиқдилар.

* * *

МОСКВА, 18 декабрь. (ТАСС). Бугун—олтинчи чақириқ СССР Олий Совети учинчи сессияси ишининг учинчи куни. Эрталаб соат 10 да Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг алоҳида-алоҳида мажлислари бошланди.

Депутатлар 1964—1965 йилларда СССР халқ хўжалигини ривожлантириш Давлат плани ва мамлакатнинг Давлат бюджети лойиҳаларини муҳокама қилмоқдалар.

СССР Госстройи раисининг ўринбосари **М. В. Посохин,** КПСС Татаристон область комитетининг секретари **В. П. Никонов** ва СССР Соғлиқни сақлаш министри **С. В. Курашов** музокараларда биринчи бўлиб сўзга чиқдилар.

* * *

1963 йил 18 декабрда Кремлда олтинчи чақириқ СССР Олий Совети учинчи сессиясининг иши давом қилди.

Катта Кремль саройида эрталаб соат 10 да Иттифоқ Совети раисининг ўринбосари депутат **М. А. Стельмах** раислигида **Иттифоқ Советининг** бешинчи мажлиси очилди.

СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1964—1965 йиллардаги Давлат плани тўғрисидаги, СССРнинг 1964—1965 йилларга мўлжалланган Давлат бюджети тўғрисидаги ва 1962 йил СССР Давлат бюджетининг ижро этилиши тўғрисидаги докладлар юзасидан бўлган музокараларда қуйидаги депутатлар сўзга чиқди: **М. В. Посохин** (Бабушкин сайлов округи, Москва шаҳри), **А. И. Свирская** (Чоржўй сайлов округи, Туркманистон ССР), **И. В. Капитонов** (Кинешма сайлов округи, Иваново области), **А. Г. Бузницкий** (Богустлавский сайлов округи, Киев области), **Ф. И. Лошченков** (Тутаевский сайлов округи, Ярославль области), **Т. К. Третьяков** (Тимашевский сайлов округи, Краснодар ўлкаси), **А. А. Климова** (Владимир сайлов округи, Владимир области), **А. Г. Картавих** (Новокузнецкий-Центральний сайлов округи, Кемерово области), **К. А. Новиков** (Двина сайлов округи, Архангельский области), **И. Г. Коновалов** (Владивосток сайлов округи, Приморье ўлкаси), **И. И. Заметин** (Морозов сайлов округи, Ростов области).

Кремль театри биносида эрталаб соат 10 да Миллатлар Совети раисининг ўринбосари депутат **Ф. А. Сурганов** раислигида **Миллатлар Советининг** бешинчи мажлиси очилди.

СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1964—1965 йиллардаги Давлат плани тўғрисидаги, СССРнинг 1964—1965 йилги Давлат бюджети тўғрисидаги ва 1962 йил СССР Давлат бюджетининг ижро этилиши тўғрисидаги докладлар юзасидан бўлган музокараларда қуйидаги депутатлар сўзга чиқди: **В. П. Никонов** (Тетюш сайлов округи, Татаристон АССР). **С. В. Курашов** (Элиста сайлов округи, Қалмиқистон АССР), **В. А. Саюшев** (Волжский сайлов округи, Марий АССР), **П. С. Прокконен** (Кемский сайлов округи, Карелия АССР), **В. Н. Увачан** (Эвенк сайлов округи, Эвенклар миллий округи), **К. В. Кописова** (Ярский сайлов округи, Удмуртия АССР), **Н. Н. Чепеленко** (Облученский қишлоқ сайлов округи, Яҳудий автоном области), **Н. М. Лижин** (Усть-Жегутинск сайлов округи, Қорачой-Черкес автоном области), **О. А. Басиев** (Пригородний сайлов округи, Шимолий Осетия АССР), **Г. Б. Бембинов** (Приозерний сайлов округи, Қалмиқистон АССР), **А. Д. Нутэтэгринэ** (Чукотка сайлов округи, Чукотка миллий округи).

* * *

Кундуз соат 4 да Катта Кремль саройида Миллатлар Совети раисининг ўринбосари **С. Бегматова** раислигида **Миллатлар Советининг** олтинчи мажлиси очилди.

СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1964—1965 йилларга мўлжалланган Давлат плани тўғрисидаги, СССРнинг 1964—1965 йилги Давлат бюджети тўғрисидаги ва 1962 йил СССР Давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги докладлар юзасидан бўлган музокараларда қуйидаги депутатлар сўзга чиқди: **Г. И. Кондратьев** (Куженерский сайлов округи, Марий АССР), **У. С. Мусабекова** (Жагринский сайлов округи, Нахичеван АССР), **М. Магомадов** (Старопромисловский сайлов округи, Чечен-Ингушия АССР). **М. Г. Долгов** (Батиревский сайлов округи, Чувашистон АССР), **С. О. Бальжинова** (Баргузинский сайлов округи, Бурятия АССР), **М. Х. Хачетлов** (Терский сайлов округи, Кабардин-Болқор АССР), **О. И. Тартикова** (Турочакский сайлов округи, Тоғли-Олтой автоном области).

Кремль театри биносида кундуз соат 4 да Иттифоқ Совети раиси депутат **И. В. Спиридонов** раислигида **Иттифоқ Советининг** олтинчи мажлиси очилди.

СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1964—1965 йиллардаги Давлат плани тўғрисидаги, СССРнинг 1964—1965 йилги Давлат бюджети тўғрисидаги ва 1962 йил СССР Давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги докладлар юзасидан бўлган музокараларда қуйидагилар сўзга чиқди: СССР Министрлар Совети Олий халқ хўжалиги кенгаши раисининг ўринбосари ўртоқ **С. М. Тихомиров,** депутатлар; **С. М. Коробанов** (Раменское сайлов округи, Москва области), **А. М. Воробьев** (Вологда сайлов округи, Вологда области), **О. В. Соич** (Изюм сайлов округи, Харьков области), **В. Д. Казмирчук** (Братск сайлов округи, Иркутск области).

* * *

МОСКВА, 19 декабрь. (ТАСС). СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида СССР Олий Совети Президиумининг секретари депутат **М. П. Георгадзе** доклад қилди.

СССР Олий Совети СССР Олий Совети Президиумининг СССР Олий Совети иккинчи ва учинчи сессиялари ўртасидаги даврда чиқарган Фармонларини тасдиқлади. Тегишли қонунлар ва қарорлар қабул қилинди.

Раислик қилувчи — Миллатлар Советининг Раиси **Я. В. Пейве** сессия муҳокамасига киритилган ҳамма масалалар тугаганлигини эълон қилади.

Олтинчи чақириқ СССР Олий Советининг учинчи сессияси ўз ишини тамомлади.

Н. С. ХРУШЧЕВ МОСКВА СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИДА СУҲБАТ ЎТКАЗДИ

КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев 17 декабрда меҳнаткашлар депутатлари Москва шаҳар Советида бўлди.

Москва Совети ижроия комитетининг раиси В. Ф. Промислов КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари Н. Г. Егоричев, СССР Госстройи ҳузуридаги Граждан қурилиши ва архитектура давлат комитетининг раиси, СССР министри М. В. Посохин пойтахтни янада реконструкция қилишга доир баъзи лойиҳалар тўғрисида Н. С. Хрушчевга ахборот бердилар. Н. С. Хрушчев жумладан, Москва кўчаларига қуриладиган янги ер ости йўлларининг лойиҳалари билан танишди.

Н. С. Хрушчев Москва Советининг ҳовлисида ташкил қилинган ёзги уйлар виставкасини кўздан кечирди. Бу уйларни Митишчидаги бинокорлик материаллари комбинати тайёрлаган. Шундай уйларни қуриш учун пластик ойналар, стиропор, ёғоч-қиринди плиталар сингари синтетик материаллардан фойдаланилмоқда. Бу уйлар меҳнаткашлар дам олиши учун шаҳар атрофидаги районларга қурилади. Улар 2 кишидан тортиб 5 кишигача бўлган оилага мўлжалланган. Химия саноатининг ривожлантирилиши бундай уйларни тобора кўп миқдорда тайёрлаб чиқариш имконини беради.

Н. С. Хрушчев шунингдек кўча тозалайдиган ва ҳар хил бинокорлик материалларини ташийдиган янги машиналар билан ҳам танишди. У, Москва Совети раҳбарларига техникадан кенг фойдаланиш, янги мукаммал конструкциядаги машиналарни дадилроқ жорий қилиш ҳақида маслаҳат берди.

Н. С. Хрушчев Москва Совети ижроия комитети ва КПСС шаҳар комитетининг ходимлари билан суҳбатда пойтахтни янада реконструкция қилиш ва ободонлаштириш масалалари ҳақида бир қанча мулоҳазалар ва истаклар билдирди.

Суҳбатда КПСС Марказий Комитети Қурилиш бўлимининг мудири В. П. Абизов, «Главмосавтотранс» бошлиғи И. М. Гоберман, ободончилик бошқармасининг бошлиғи Д. И. Панов ҳамда Москва Совети ижроия комитети ва КПСС шаҳар комитетининг бошқа ходимлари қатнашдилар.

(ТАСС).

САМАРҚАНДЛИК ЧОРВАДОРЛАР ОБЛАСТИМИЗДА

Тошкентга мусобақадош Самарқанд областидан бир группа меҳмонлар — чорвачилик бўйича ўзаро текшириш комиссияси аъзолари келишди. Улар Юқори Чирчиқ ва Калинин ишлаб чиқариш бошқармасидаги чорвадор хўжаликларга жўнаб кетишди. Комиссия аъзолари чорва қишловига тайёргарлик, чорвачилик маҳсулотлари етиштиришдаги илғор иш методлари билан танишадилар.

Суратда: ўзаро текшириш бригадасининг аъзоларидан бир группаси—(чапдан ўнгга) Бутуниттифоқ қоракўлчилик илмий текшириш институтининг директори К. Н. Ниёзов, «Ленин йўли» газетасининг мухбири Б. Имомов, Самарқанд область чорвачилик маҳсулотлари тайёрлаш конторасининг бошлиғи А. С. Мальянц, бригада бошлиғи, Самарқанд область партия комитети қишлоқ хўжалиги бўлимининг мудири Б. Г. Осадчий, Булунғур ишлаб чиқариш бошқармасининг бош ветеринария врачи М. П. Фузайлов ва Самарқанд ишлаб чиқариш бошқармасининг бош зоотехниги А. Б. Ҳайдаров ўртоқлар.

М. Комлев фотоси.

СССР Олий Советининг сессияси

ЛЕНИН ЙЎЛИДАН ЯНГИ ҒАЛАБАЛАР САРИ!

Депутат Р. ҚУРБОНОВ нутқи

(ЎЗБЕКИСТОН ССР, НАМАНГАН ҚИШЛОҚ САЙЛОВ ОКРУГИ)

□ □

Депутат ўртоқлар! СССР Олий Советининг бу сессияси КПСС Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган Пленуми туфайли сиёсий активлик ва меҳнат ғайрати ғоят ўсган шонли кунларда ўтказилмоқда.

Никита Сергеевич Хрушчевнинг ленинча руҳ билан суғорилган, фактлар ва иқтисодий ҳисоб-китобларга бой бўлган чуқур мазмунли доклади. Пленумнинг қарорлари совет экономикасини янада ривожлантириш ва коммунизм сари олға қараб қилаётган ҳаракатимизни жадаллаштириш учун асос бўлиб қолади.

КПСС Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган Пленуми бизнинг партиямиз, унинг ленинчи Марказий Комитети, Совет ҳукумати XXII съезд қарорларини амалга ошириш учун, мамлакатимизнинг қудратини мустаҳкамлаш учун изчиллик ва сабот-матонат билан кураш олиб бораётганликларини, совет кишиларининг куч-ғайратини коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришга, совет халқининг турмуш даражасини янада оширишга сафарбар қилаётганликларини яққол кўрсатди.

Ўзбекистон меҳнаткашлари бутун совет халқи билан биргаликда асосий иқтисодий вазифани — мамлакатимизда коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтириш вазифасини амалга ошириш учун зўр ғайрат билан кураш олиб бормоқдалар.

Ўзбекистон Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг раҳбарлигида республиканинг ишлаб чиқарувчи кучларини ривожлантиришда, халқнинг фаровонлигини оширишда жуда катта муваффақиятларга эришди. Ўзбекистон ҳозирги кунда қудратли индустрияга, механизациялаштирилган қишлоқ хўжалигига, ғоят юксак маданиятга эга бўлган яшнаб турган социалистик республикадир.

Беш йил ичида саноатнинг ялпи маҳсулоти 1,4 баравардан зиёд ортди. Йиллик планлардан ташқари бир неча миллион сўмликдан кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқарилди.

Бизда беш йил ичида газ саноати ва рангли металлургия янгидан вужудга келтирилди. Қийин эрийдиган ва ўтга чидамли металлардан буюмлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Ўзбекистон мамлакатимиз рангли металлургиясининг энг йирик марказларидан бирига айланмоқда. Республикада химия, электроника ва радиотехника, нефтни қайта ишлаш саноати, цемент ишлаб чиқариш ва прогрессив бинокорлик материаллари саноати, халқ истеъмоли буюмлари ишлаб чиқарадиган саноат тармоқлари кенг ривожланди.

Республикада етти йиллик мобайнида халқ хўжалиги учун катта аҳамиятга эга бўлган Газли газ кони, Оҳангарон ва Тошкент ГРЭСлари, Фарғонадаги нефтни қайта ишлаш заводи каби йирик объектлар ишга туширилди. Мис саралаш фабрикаси, олтингугурт кислотаси заводининг биринчи навбати ва кончилик металлургия комбинатининг Қалмоққир кони, йирик панеллардан уй-жой қурадиган ўн завод, Оҳангарон цемент заводи ва бошқа корхоналар, жами 340 дан кўп корхона ва цех ишга туширилди.

Биз 2332 километр узунлигидаги жуда катта газ магистралининг биринчи навбати қурилиб бўлганлигини зўр хурсандчилик билан сессияга маълум қиламиз. Бухоронинг табиий гази ана шу магистрал оркали Уралнинг саноат корхоналарига юборилмоқда. Газопровод қурилиши халқларнинг ленинча дўстлиги сиёсати амалга оширилаётганлигини яққол ифода этади. Бу дўстлик ажойиб самаралар бермоқда. **(Қарсаклар).**

Етти йиллик мобайнида саноат маҳсулотининг кўпгина янги турларини ишлаб чиқариш ўзлаштирилди, 200 дан кўпроқ янги машиналар. асосан пахтачиликни комплекс механизациялаш учун керакли машиналар яратилди.

Республикада етти йиллик пландаги маданият, маориф, фан ва соғлиқни сақлаш ишларини юксалтириш юзасидан белгиланган топшириқлар анча ошириб бажарилмоқда. Ҳозирги вақтда республикадаги олий ва ўрта махсус ўқув юртларида 219 минг студент ўқимоқда. Бу эса етти йилликнинг контроль рақамларида кўрсатилганидан анча ортиқдир. Ҳозирги вақтда республика халк хўжалигининг турли тармоқларида олий ва ўрта махсус маълумотли 300 мингга яқин мутахассис ишламоқда. Етти йиллик планда касалхоналардаги ўринларни кўпайтириш юзасидан 1965 йилга мўлжалланган топшириқ 1962 йилдаёқ бажарилди.

Бу йил об-ҳаво шароити жуда ноқулай келишига қарамай Ўзбекистон қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари буюк меҳнат ғалабасига эришганликларини зўр мамнуният билан партия Марказий Комитетига, КПСС Марказий Комитетининг Пленумига маълум қилдик, депутат ўртоқлар, буни сизларга ҳам маълум қилмоқдамиз. Бизнинг мамлакатимиз республикамиздан ҳеч қачон бу йилдагидек кўп миқдорда дон, сабзавот, қоракўл тери, пилла, каноп, тамаки ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари олмаган эди. Аммо, энг муҳими шуки, республика пахта етиштириш юзасидан олган социалистик мажбуриятларини 22 ноябрда бажарди ва давлатга 3 миллион 677 минг тонна «оқ олтин» сотди. **(Қарсаклар).** Бу — ўтган йили тайёрланган пахта миқдоридан 700 минг тонна ортиқдир. Республикада бунчалик кўп пахта илгари ҳеч қачон етиштирилмаган эди.

Хоразм областининг колхозлари катта муваффақиятларга эришдилар. Улар мамлакатда пахтадан энг юқори ҳосил — гектар бошига 31 центнер ҳосил олдилар. Партия Марказий Комитети ва ҳукумат Хоразм область меҳнаткашларининг муваффақиятларига юксак баҳо бердилар. СССР Олий Совети Президиумининг 12 декабрь Фармонига биноан, Хоразм области Ленин ордени билан мукофотланди.

Сурхондарё, Андижон, Бухоро, Тошкент, Самарқанд областлари олган социалистик мажбуриятларини муваффақиятли бажардилар ва партия Марказий Комитети ҳамда СССР Министрлар Совети бу областларни табрикладилар.

Ўзбекистон меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг табрикномаларида, Никита Сергеевич Хрушчевнинг КПСС Марказий Комитети Пленумида қилган докладида ўз меҳнатларига берилган юксак баҳодан бениҳоя хурсанд бўлдилар.

Партиямиз Марказий Комитети, Иттифоқ ҳукуматининг республикага кўрсатган жуда катта ёрдами, Никита Сергеевич Хрушчевнинг пахтакорларнинг эҳтиёжларига ҳамиша оталарча эътибор бериб, шу тўғрида қилган ғамхўрлиги бу йилнинг оғир шароитларида пахта етиштириш юзасидан олинган мажбуриятларни бажаришда ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлди.

Партия Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг пахтани харид қилиш нархларини ошириш тўғрисида ва пахтакор колхозларга ғалла сотиш ҳақида чиқарган қарори жуда катта роль ўйнади.

Ўзбекистон меҳнаткашлари кўрсатган ёрдамлари учун ва мамлакатимизда пахтачиликни ривожлантириш соҳасида қилинган меҳнатга юксак баҳо берганликлари учун партия Марказий Комитетига, Совет ҳукуматига ва шахсан Никита Сергеевич Хрушчевга самимий миннатдорчилик изҳор қиладилар. **(Қарсаклар).**

Депутат ўртоқлар! Халқ хўжалигини ривожлантириш соҳасида эришилган муваффақиятларни таъкидлаш билан бирга, саноатга, капитал қурилишга, қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилишда ҳали ҳам мавжуд бўлган жиддий камчиликлар тўғрисида, республика халқ хўжалигининг барча тармоқларида фойдаланилмаётган кўп резервлар борлиги ҳақида гапирмаслик мумкин эмас. Кўп корхоналар ўз планларини доим бажармай келмоқдалар. Капитал қурилиш ҳажми кенгайганлигига қарамай, ҳар йили ажратилаётган маблағларнинг талайгина қисмидан фойдаланилмаётир.

Республика совхозлари бу йил пахта топшириш планини ошириб бажардилар ва ўзларининг экономикасини анча мустаҳкамладилар. Аммо, биз барча совхозларнинг рентабелли хўжаликлар бўлишига ҳали эришганимиз йўқ.

Республика партия ва совет ташкилотлари халқ хўжалигига раҳбарлик қилишдаги ана шу жиддий камчиликларни тезликда тугатиш учун тегишли чораларни кўрмоқдалар.

Депутат ўртоқлар! СССР Олий Совети СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1964—1965 йиллардаги Давлат планини қараб чиқмоқда. Бу план Ўзбекистоннинг экономикаси ва маданиятини янада ривожлантириш учун порлоқ истиқболлар очиб беради. Етти йиллик мобайнида республика саноатида ишлаб чиқариладиган ялпи маҳсулот умуман 1,9 баравар ортади.

Химия ва газ саноати, рангли металлургия, электроэнергетика каби прогрессив тармоқлар айниқса тез суръатлар билан ривожланади. Бошқа тармоқлар ҳам тобора юксалади.

Марказий Комитетнинг яқинда бўлиб ўтган Пленуми химия индустриясини жадал ривожлантириш, минерал ўғитлар, пластмассалар, синтетик материаллар ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва халқ хўжалигида улардан кенг фойдаланиш юзасидан конкрет тадбирларни ишлаб чиқди.

Ўзбекистоннинг экономикасида химия саноати етакчи ўринни эгаллайдиган бўлади. Табиий газ запасларининг бениҳоя кўплиги, энергетиканинг муттасил ўсиб бораётганлиги минерал ўғитлар ишлаб чиқаришни кескин суратда кўпайтириш, химия саноати маҳсулотининг бир қанча янги турларини ишлаб чиқаришни ташкил этиш имконини беради. «Оқ олтин» ўлкаси бўлган Ўзбекистон яқин келгусида улкан химия ўлкаси ҳам бўлиб қолади. 1964—1965 йилларда республиканинг химия саноатига сарфланадиган капитал маблағлар етти йилликнинг беш йили мобайнида сарфланган капитал маблағлар миқдоридан бир ярим баравар ортади.

Бутун иқтисодий районнинг эҳтиёжларини қоплаш учун республикада жуда катта хом ашё ва энергетика имкониятлари борлигини эътиборга олиб, биз 1964 йил планида Ўзбекистонда шина заводи ва капролактам ҳамда капрон толаси ишлаб чиқарувчи завод лойиҳасини тузишни, 1965 йилда эса ана шу корхоналарни қура бошлашни кўзда тутишни илтимос қиламиз. Ана шу заводлар қуриладиган районда кучли бинокорлик ташкилотлари бор.

КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарорлари қишлоқ хўжалигини химиялаштириш учун кенг йўл очиб берди. Ўртоқ Ломако ўз докладида айтиб ўтганидек, республикада 1964 йилда 1 миллион 738 минг тонна ва 1965 йилда 2 миллион 338 минг тонна минерал ўғитлар ишлаб чиқарилади. Бу эса шу йилги даражадан 70 процент ортиқдир. Синтетик аммиак, олтингугурт кислотаси ишлаб чиқариш кескин суратда кўпаяди, Фарғонадаги азотли ўғит заводида хлорат магний, Навоий химия комбинатида соф цианамид ишлаб чиқариш уюштирилади. Уй-рўзғорда фойдаланиладиган химия товарларининг янги турларини ишлаб чиқарадиган корхоналар ҳам кенгайтирилади.

Республикада газ чиқариш 2,8 миллиард кубометрдан 1965 йилда 16,3 миллиард кубометрга етказилади. Нефтни дастлабки қайта ишлаш ва тиниқ нефть маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми анча ортади. Мис, карбамид ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқариш янгидан ташкил этилади.

1964 йилда давлат капитал маблағларининг ҳажми шу йилдаги даражадан 29,8 процент кўпаяди.

План республикада химия саноати, рангли ва қора металлургия саноатида, Тошкент ва Навоий ГРЭСларида йирик қувватларни ишга туширишни кўзда тутади. Ана шу саноат тармоқлари табиий газ билан ишлаши керак.

Юқорида кўрсатилган қувватларнинг ишга туширилишини таъминлаш мақсадида биз Госпландан ва СССР газ саноати ишлаб чиқариш давлат комитетидан Муборак — Тошкент газопроводи қурилишини 1964—1965 йиллардаги планга, шу жумладан Муборак — Милютинск участкасидаги қурилишни 1964 йилги планга киритиш имкониятларини қараб чиқишни илтимос қиламиз. Ана шу газопровод бўйича лойиҳа топшириғи тайёрлаб қўйилган.

1964—1965 йилги планда пахтачилик, дон хўжалигининг ва қишлоқ хўжалигидаги бошқа тармоқларнинг моддий-ишлаб чиқариш базасини янада мустаҳкамлашга катта эътибор берилади.

Мирзачўлда, Марказий Фарғонада, Шеробод ва Қарши даштларида янги йирик массивларни ўзлаштириш учун сув хўжалиги қурилиши соҳасида кенг миқёсда иш олиб бориш кўзда тутилади. Аму — Бухоро канали, Жанубий Сурхон, Чорвоқ, Кампирровот, Пачкамар, Каркидон сув омборлари қурилишини жадаллаштириш чоралари кўрилмоқда. Ҳозирги пайтнинг ўзидаёқ қазилган сув омборларига қарийб 2,5 миллиард кубометр сув сиғади. Булар қишлоқ хўжалигининг эҳтиёжларини тўла таъминлай олмаса ҳам, партия томонидан қўйилган вазифани, яъни пахта, дон ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан муттасил юқори ҳосил олиш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш учун мустаҳкам база вужудга келтириш вазифасини ҳал этишга анча ёрдам беради.

Депутат ўртоқлар! Ўзбекистоннинг бу йилги Давлат бюджети, дастлабки маълумотларга қараганда, даромадлар бўйича 100,7 процент бажарилади. Бу эса халқ хўжалиги планида кўзда тутилган ҳамма тадбирларни бажариш учун муттасил маблағ ажратиб туриш имконини берди.

Ўзбекистон ССРнинг 1964 йилги Давлат бюджети 1.593 миллион сўм миқдорида ва 1965 йилги Давлат бюджети 1.776 миллион сўм миқдорида белгиланди. Бюджетда кўзда тутилган барча харажатларнинг 95 проценти халқ хўжалигига ва социал-маданий тадбирларга сарф қилинади.

Бу рақамлар Коммунистик партия ва Совет ҳукумати Ўзбекистон республикаси экономикаси ва маданиятини тўхтовсиз ривожлантириш тўғрисида доим ғамхўрлик қилаётганликларини ёрқин ифода этади.

Шу билан бирга, ободончилик эҳтиёжлари, маҳаллий Советларга қарашли уй-жойларни ремонт қилиш, шунингдек маданий-маиший муассаса биноларини ремонт қилиш ва жиҳозлаш эҳтиёжлари етарли даражада қондирилмаётир. Ана шу ишлар умуман орқада қолаётганлиги сабабли шаҳарларни обод қилиш, маҳаллий Советларга қарашли уй-жойларни ремонт қилиш, квартираларни газ билан таъминлаш, шунингдек мактаб бинолари, медицина ва болалар муассасаларини ремонт қилиш ва жиҳозлаш учун бюджетдан ажратиладиган маблағларни кўпайтириш зарурати туғилади.

Депутат ўртоқлар! СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1964—1965 йилги Давлат плани ва СССР Давлат бюджети Олий Советнинг муҳокамасига тақдим этилди. Бу план ва Давлат бюджети етти йиллик план қўйган вазифаларнинг бажарилишини таъминлайди, мамлакатимизнинг КПСС XXII съездида қабул қилинган ва партиямиз Программасида кўзда тутилган коммунистик қурилишнинг улуғвор планларини амалга ошириш йўлидан шаҳдам қадамлар билан олға боришини тезлаштиради.

Мен сўзга чиққан ўртоқларнинг СССР Министрлар Совети тақдим этган СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1964 — 1965 йилги Давлат плани ва СССР Давлат бюджети лойиҳаларини иқтисодий ва бюджет комиссиялари томонидан киритилган тузатишлар билан тасдиқлаш тўғрисидаги таклифларини қувватлайман.

СССР Олий Советини ишонтириб айтаманки, Ўзбекистон меҳнаткашлари кўп миллатли социалистик давлатимиздаги бошқа халқлар билан биргаликда янада зўр ғайрат билан меҳнат қиладилар ва мамлакатимизда коммунизм қуриш ишига муносиб ҳиссаларини қўшадилар. **(Қарсаклар).**

Депутат Н. В. МАРТИНОВ нутқи

(ЎЗБЕКИСТОН ССР, ТЕРМИЗ САЙЛОВ ОКРУГИ)

<> <>

Депутат ўртоқлар! Мамлакатимиз коммунизм қурилиши кенг авж олдирилган даврга кирди. Совет халқи янги жамиятни барпо қилишда илгари ҳеч ким юрмаган йўлдан бормоқда, лекин КПСС XX, XXI ва XXII съездларининг қарорларида, партиямиз Программасида ўзининг ёрқин ифодасини топган ленинча ғоялар нури бу йўлни мунаввар қилиб турибди.

КПСС Марказий Комитетининг декабрь Пленуми Ватанимиз ҳаётида муҳим воқеа бўлиб, XXII съезд қарорларини бажариш учун, коммунистик қурилишнинг улуғвор программасини амалга ошириш учун курашда яна бир поғона кўтарилганлигимиздан далолат бермоқда. Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг чуқур мазмунли докладида ва Пленум қарорларида химия саноатини ривожлантириш ҳамда халқ хўжалигини химиялаштиришнинг ғоят катта программаси баён қилиб берилди. Жонажон партиямизнинг, унинг ленинчи Марказий Комитетининг бутун гигант яратувчилик фаолияти совет кишилари фаровонлигини тинмай оширишдан иборат асосий мақсадга бўйсундирилганлигини бу нарса яна бир карра кўрсатиб турибди.

Коммунизм қурилишини кенг авж олдириш жараёнида халқлар дўстлиги ўсмоқда ва мустаҳкамланмоқда, социалистик миллатларнинг ўзаро алоқалари тобора кенгайиб ва чуқурлашиб бормоқда. Партиянинг ленинча миллий сиёсати доно сиёсат эканлигига Ўзбекистон жуда яққол мисол бўла олади. Ўзбек халқи Коммунистик партия раҳбарлигида, Совет Иттифоқидаги барча халқларнинг қардошлик ёрдами билан республиканинг ишлаб чиқарувчи кучларини ривожлантиришда тарихан мисли кўрилмаган қисқа вақт ичида катта-катта ютуқларни қўлга киритди. Эндиликда Ўзбекистон — иттифоқчи республикаларнинг қардошлик оиласида индустриал марказлардан биридир.

Табиий газ, минерал ва ўсимлик химия хом ашёси, рангли ва нодир металлар, нефтнинг жуда катта запаслари айниқса сўнгги ўн йил ичида саноатдаги етакчи тармоқларни тез юксалтиришни белгилаб берди. Ана шу давр ичида ялпи маҳсулот ҳажми икки баравардан зиёд, химия саноатида эса 2,5 баравар, радио электротехника ва электроника саноатида етти баравар кўпайди, электр энергияси ишлаб чиқариш 2,5 баравар, бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш олти баравар ошди. Рангли металлургия маҳсулотлари ишлаб чиқариш бир неча баравар кўпайди. Ана шу йиллар мобайнида капитал қурилишга бундан аввалги ўн йил ичида сарфланганига нисбатан 3,5 баравар кўп маблағ сарфланди, 500 дан ортиқ янги корхона ва цех қурилиб, фойдаланишга топширилди. Руда қазишдан тортиб рангли металлар ишлаб чиқаришгача тугал технология циклига эга бўлган, мамлакатда энг йирик Олтинтопган полиметалл комбинати, Чирчиқ қаттиқ қотишмалар ва ўтга чидамли металлар комбинати ишлаб турган корхоналар сафига кирди. Фарғонада нефтни қайта ишлаш заводи фойдаланишга топширилди, илгари республикага бошқа иқтисодий районлардан келтириб юрилган нефть маҳсулотларининг янги турларини ана шу заводнинг ўзида ишлаб чиқариш йўлга қўйилди; Фарғонада азот ўғит заводи ва фуранли бирикмалар химия заводи ҳам ишга солиб юборилди.

Машинасозлик саноати республика индустриясининг юраги ҳисобланади; саноатнинг бу тармоғида маҳсулот ишлаб чиқариш, шу жумладан металл ишлаш ўн йилда тўрт баравардан зиёд кўпайтирилди. Пахтачиликни комплекс механизациялаштириш учун барча пахтакор республикаларни машиналар билан таъминлаши лозим бўлган қишлоқ хўжалик машинасозлиги айниқса юксалди. Электр вакуум, чала ўтказгичли, электрон ва радиотехника приборлари ишлаб чиқариш ўзлаштирилганлиги Ўзбекистон саноатининг техника даражаси ошиб кетганлигидан далолат бериб турибди. Экскаваторлар, осма кранлар, компрессорлар, куч трансформаторлари, электр двигателлар, пайвандлаш ускуналари, электр аппаратлари ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқариш янада ривож топди.

Саноатнинг тез юксалаётганлиги янги энергетика қувватлари барпо этишни талаб қилди. Ўрта Осиёда энг йирик, 600 минг киловатт қувватга эга бўлган Оҳангарон ГРЭСи ҳамда Тахиатош ГРЭСи қуриб битказилди. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ишлаб турган кунларда Тошкент ГРЭСида 150 минг киловатт қувватга эга бўлган турбинанинг биринчи блоки ишга туширилди. Навоий ГРЭСида 150 минг қувватга эга бўлган учинчи блокнинг монтажи тугалланмоқда. Табиий газда ишлайдиган ана шу иккита электростанциянинг ўрнатилган умумий қуввати тахминан икки миллион киловаттга етади.

Ўзбекистон меҳнаткашлари республика халқ хўжалигини ривожлантириш етти йиллик планини амалга ошириш йўлида фидокорона ишламоқдалар. Беш йил ичида ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш 42 процент кўпайтирилади.

Жонажон Коммунистик партиямиз меҳнаткашларнинг фаровонлигини бутун чоралар билан яхшилаш тўғрисида алоҳида ғамхўрлик қилмоқда. Ана шу ўн йил ичида Ўзбекистон меҳнаткашлари фақат шаҳарлар билан посёлкаларнинг ўзида жами саҳни 9 миллион квадрат метрга яқин, ёки бундан аввалги ўн йилдагига нисбатан тўрт баравар кўп уй-жой олдилар. Худди ана шу давр ичида давлат қурилиши йўли билан 32 минг ўринга мўлжалланган мактабгача болалар муассасалари фойдаланишга топширилди, бу — шундан аввалги ўн йилдагига нисбатан анча кўпдир.

1920 йилда В. И. Ленин ташаббуси билан Тошкентда биринчи университет ташкил қилинган эди. Улуғ Ленин экиб кетган ниҳол ажойиб мевалар берди, эндиликда битта университет эмас, балки 29 та олий ўқув юрти ва 86 та ўрта махсус ўқув юрти мавжуд бўлиб, улар ҳар йили мамлакат халқ хўжалигига минглаб мутахассислар тайёрлаб бермоқда. Ҳар 10 минг аҳолига тўғри келадиган студентларнинг сони жиҳатидан Ўзбекистон Франциядан қарийб уч баравар, Италиядан уч баравардан зиёд, ГФРдан қарийб тўрт баравар ўзиб кетди.

Халқ бахт-саодати учун, болаларимизнинг порлоқ истиқболи учун синалган курашчи Никита Сергеевич Хрушчев бошчилигида ленинчи партия, унинг Марказий Комитети амалга ошириб келаётган чинакам улуғвор ишлар Ўзбекистон меҳнаткашларининг қалбларида ҳаққоний ифтихор ва зўр миннатдорчилик туйғуларини туғдирмоқда. **(Қарсаклар).**

Депутат ўртоқлар! Республикамизнинг партия ва хўжалик ташкилотлари КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг тарихий қарорларига амал қилиб, саноатга, қурилишга ва қишлоқ хўжалигига анча конкрет ва муайян бир мақсадни кўзлаб раҳбарлик қила бошладилар. Ўзбекистон меҳнаткашларининг меҳнатдаги ғайрати ва ижодий активлиги уларнинг етти йиллик бешинчи йили учун олган юксак социалистик мажбуриятларини муваффақиятли бажаришларига имкон берди. Саноат 11 ойда ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш соҳасидаги топшириқларни 103 процент бажариб, пландан ташқари неча ўн миллион сўмлик маҳсулот берди. Меҳнат унумдорлигини ошириш ва маҳсулот таннархини камайтириш соҳасидаги топшириқлар ҳам ошириб бажарилмоқда. Бинокорлар каттагина ютуқларни қўлга киритишди. Улар қурилиш-монтаж ишлари ҳажмини ўтган йилдагига нисбатан 19 процент кўпайтиришди. Бизда қурилишнинг индустриал методлари ғоят ривож топди, сўнгги йилларда бинокорлик материаллари саноати ва қурилиш индустриясининг йирик қувватлари барпо этилганлиги бунга ёрдам берди. Етти йилликнинг ўтган йиллари мобайнида цемент ишлаб чиқариш йилига 2,5 миллион тоннага, йиғма темир-бетон ишлаб чиқариш бир миллион кубометрга етказилди, йирик панеллардан йилига 450 минг квадрат метр уй қуриб берадиган ўнта завод ишга туширилди.

Ютуқларимиз шак-шубҳасиздир. Лекин катта-катта резервлар ва имкониятлардан тўлиқ фойдаланганимизда, бундан ҳам кўпроқ ютуқларни қўлга киритишимиз мумкин эди. Ҳали ҳам бир қанча корхоналар ва қурилишлар маҳсулот ишлаб чиқариш, меҳнат унумдорлигини ошириш, таннархни камайтириш соҳасидаги топшириқларни бажармасдан келаяпти. Ишлаб чиқариш қувватларидан тўла фойдаланилаётгани йўқ, капитал қурилишда орқада қоляпмиз. Республиканинг партия ва хўжалик ташкилотлари бу камчиликларни йўқотиш учун зарур чораларни кўришяпти.

Депутат ўртоқлар! Ўзбекистон ерлари ўзининг бутун тарихи давомида ҳали ҳеч қачон бу йилгидек баракали хирмон яратмаган, бу йилгидек мўл пахта ҳосили бермаган эди. Кўкламдаги жала ёмғирлар, дўл, сел оқимлари бир миллион гектардан ортиқ ғўзани нобуд қилиб ёки қаттиқ зарарлантириб кетди; 600 минг гектардан кўпроқ ерга чигитни икки-уч марталаб қайта экишга тўғри келди. Ўзбекистон пахтакорлари ғоят катта қийинчиликларни енгдилар, ўз маҳоратлари ва ғалабага бўлган букилмас иродаларини ишга солдилар, КПСС Марказий Комитети ва Иттифоқ ҳукуматининг жуда катта ёрдамига таяниб, олган мажбуриятларини шараф билан бажардилар. Ўзбекистон республикаси Ватанга уч миллион 670 минг тонна «оқ олтин» берди. **(Қарсаклар).** Бир йилда пахта етиштириш 700 минг тоннадан ортиқ кўпайди. Бу — табиатни коммунизм фойдасига ишлашга мажбур қилган миллион-миллион кишилар қилган қаҳрамонона меҳнатнинг самарасидир. Бунда ҳам химиянинг катта хизмати бор. Ўғитлар, гербицидлар, дефолиантлар бўлмаганида, биз бунчалик мўл ҳосил етиштира олмас эдик.

Бу йил терим ишларини машиналаштириш йўлида олға томон шаҳдам қадам қўйилди. 600 минг тоннага яқин пахта машиналарда териб олинди. Бу — зўр ғалабадир: пахта териш машинаси пахтакорнинг қадрдон дўсти бўлиб қолди.

Республика бу йил давлатга 19 миллион пудга яқин — ўтган йилдагидан икки баравар кўп дон топширди. Давлатга пилла, қоракўл тери, тухум, тамаки, сабзавот ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотиш юзасидан олинган мажбуриятлар ҳам бажарилди.

Республика давлатга пахта сотиш соҳасидаги социалистик мажбуриятни бажарганлиги муносабати билан КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети йўллаган табрикномани Ўзбекистон меҳнаткашлари ғоят хурсандчилик билан кутиб олдилар. Пахтакорларнинг меҳнатига берилган юксак баҳо Ўзбекистон меҳнаткашларини социалистик Ватанимиз бахт-саодати йўлида янги зафарли ишларга илҳомлантирмоқда. Партиянинг, ленинчи Марказий Комитетнинг суғориладиган ерларда пахта ва дон етиштиришни кўпайтириш, гарантияланган ҳосил фонди яратиш тўғрисидаги чақириғи барча совет кишиларининг юрагида қизғин акс садо берди. Республикамиздаги колхоз ва совхозларнинг меҳнаткашлари ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, дон хўжалигини юксалтиришнинг кенг программасини тузиб олдилар ва уни ҳозирдаёқ амалга оширмоқдалар. Бу программа дон етиштиришни 1964 йилда 115 миллион пудга, 1965 йилда 160 миллион пудга ва 1970 йилда 400 миллион пудга, шу жумладан шоли етиштиришни 100 миллион пудга етказишни кўзда тутади.

Партия чақириғини Ўзбекистон комсомоллари ва ёшлари айниқса қизғин маъқуллаб кутиб олдилар. Улар бир йилда икки марта ҳосил олиш учун, суғориладиган ерларнинг ҳар гектаридан камида 100 центнер дон етиштириш учун кураш ташаббускори бўлиб, майдонга чиқдилар. КПСС Марказий Комитети бу ажойиб ташаббусни маъқуллади; Никита Сергеевич Хрушчевнинг Ўзбекистон комсомоллари ва ёшларига хати уларнинг ижодий ғайратига янги ғайрат қўшиб юборди.

Депутат ўртоқлар! Олий Совет СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1964—1965 йиллардаги Давлат плани лойиҳасини муҳокама қилмоқда. Бу лойиҳа партиямизнинг КПСС XXII съезди ишлаб чиққан ленинча йўлини тўла акс эттириб турибди, ҳар қайси иттифоқчи республиканинг ишлаб чиқарувчи кучларини янада ривожлантириш, уларнинг маданиятини яшнатиш учун ғоят катта имкониятлар очиб беряпти. Ўзбекистон олдида ҳам катта истиқболлар очиляпти. Беш йил ичида саноат маҳсулоти йилига ўрта ҳисобда 7,2 процент кўпайган бўлса, 1964—1965 йиллар ичида 11,4 процентгача кўпаяди. Етти йиллик мобайнида республика саноатининг ялпи маҳсулоти 1,9 баравар ортади. Республика саноатининг химия, газ саноати, радиоэлектроника, энергетика ва рангли металлургия сингари етакчи тармоқлари жадал суръатлар билан ривожлантирила беради.

Депутат ўртоқлар!

КПСС Марказий Комитетининг декабрь Пленуми коммунистик қурилиш манфаатларига амал қилиб, партия билан халқнинг эътиборини химия индустриясини жадал ривожлантиришга, халқ хўжалигида техникани тараққий эттириш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни ва халқ истеъмол товарлари ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш учун химия муваффақиятларидан кенг фойдаланишга қаратишни зарур деб топди. 1964—1965 йилларда республика химия саноатига сарфланадиган капитал маблағлар ҳажми етти йилликнинг беш йили ичида ўзлаштирилган капитал маблағлар ҳажмидан 1,3 баравар ошиб кетади.

Шу етти йилликда республика пахтачилигининг минерал ўғитларга, ўсимликларни ҳимоя қилиш воситаларига, дефолиант ва десикантларга тобора ўсиб бораётган эҳтиёжларини қондириш Ўзбекистон химия индустриясини ривожлантиришдаги асосий вазифа бўлиб ҳисобланади. Бунинг учун республикада қандай ишлар қилинмоқда? Чирчиқ электрохимия комбинати, Самарқанд ва Қўқондаги суперфосфат заводлари реконструкция қилинмоқда, Фарғона азотли ўғитлар заводи қуриб битказилмоқда, Навоий шаҳрида Ўрта Осиёда энг йирик химия комбинатининг қурилиши кенг авж олдириб юборилди. Етти йилликнинг охирига борганда Ўзбекистонда 2,5 миллион тоннага яқин минерал ўғит ҳамда 36 минг тонна дефолиант ва десикант ишлаб чиқариладиган бўлади. Азотли ўғитлар 1958 йилдагига нисбатан қарийб тўрт баравар кўп ишлаб чиқарилади. Республикада минерал ўғитлар ишлаб чиқаришни кескин кўпайтириш программаси тузилаётган вақтда, биринчи галда ишлаб турган заводларни реконструкция қилиш ва ишлаб чиқаришни интенсивлаш йўли билан ана шу заводларда минерал ўғитлар ишлаб чиқарувчи қувватларни иложи борича ошириш тадбирлари белгиланди. Масалан, Чирчиқ электрохимия комбинатида корхонани табиий газга кўчириш, эскириб қолган ускуналарнинг бир қисмини унумлироқ ишлайдиган ускуналар билан алмаштириш, озроқ капитал маблағ сарфлаш ҳисобига аммиак ишлаб чиқарувчи қувватлар қарийб икки баравар оширилди. Бир тонна аммиакнинг таннархи 80 сўмдан 53 сўмга келтирилди. Бир йилдаги жами тежам бир неча миллион сўмдан ошган бўлса ҳам, 50 процент кам капитал маблағ керак бўлди ва шу маблағларнинг ўрни бир йилда қопланди. Комбинатда азотли ўғитлар ишлаб чиқариш 1966 йилда 1958 йилдагига нисбатан уч баравардан зиёд кўпайтирилади. Фарғона ва Навоий химия комбинатларида ҳам ана шундай қарор қабул қилинди, бу эса ҳозирги вақтда республика ҳаммаси бўлиб қанча азотли ўғит ишлаб чиқараётган бўлса, икки йил ичида ана шунча қўшимча азотли ўғит олиш имкониятини беради. Айни маҳалда ана шундай қувватга эга бўлган янги корхоналарни қуришга нисбатан икки баравар кам маблағ сарф қилинади. Табиий газдан комплекс фойдаланиш натижасида химия саноатида энг юқори иқтисодий самара олинади. Мутахассисларнинг ҳисобларига кўра, масалан, Чирчиқ электрохимия комбинати шароитида 1000 кубометр табиий газни қайта ишлаб, аммиак ва азотли ўғитларга айлантирилганда, 180 сўмлик маҳсулот олиш имконияти вужудга келса, Навоий химия комбинати шароитида табиий газдан комплекс фойдаланиш натижасида 485 сўмлик маҳсулот олиш мумкин. Бу комбинатда бир тонна аммиакка сарфланадиган капитал маблағ бир ярим баравар оз бўлади, маҳсулот таннархи эса кескин камаяди.

Бироқ, СССР Госплани ҳузуридаги Химия ва нефть саноати давлат комитети бу вазифани ҳаддан ташқари секин ҳал қилмоқда. Навоий комбинатида нитрон толаси ишлаб чиқаришни ва шундай тола тайёрлаш учун ярим маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ташкил этиш масаласи йилдан-йилга пайсалга солиб келинмоқда. Мазкур комитетга қарашли институтлар ана шу корхона учун технология ва аппаратлар ишлаб чиқишни йўл қўйиб бўлмас даражада кечга суриб юбордилар.

Депутат ўртоқлар! Бухорода мисли йўқ табиий газ кони топилгани ва ишга тушириб юборилгани ҳамда бу коннинг хўжалик оборотига жалб этилгани республика ҳаётида янги саҳифа очди. Газлаштириш чинакам техника революцияси бўлиб, халқ хўжалигининг истисносиз ҳамма тармоқларига ғоят катта ўзгартувчан таъсир кўрсатди. Газлаштириш Ўзбекистон экономикасининг ривожини жадаллаштириб юборган кучли омил бўлиб қолди. Бу йил гигант газ қувурининг пўлат тармоқлари Урал шаҳарларигача етиб борди. Индустриал Уралга Ўзбекистон газининг берилаётгани мамлакатимиздаги қардош халқлар бузилмас дўстлигининг символидир. Кейинги йилларда Ўзбекистонда асосан бутун саноат табиий газда ишлашга кўчирилди. Халқ хўжалик планида кўзда тутилганидек, ишлаб чиқаришнинг ғоят юксалтирилиши, янги корхоналар қурилиши натижасида газ истеъмол қилиш кескин кўпаяди. Республикани газ билан таъминлаш учун янги Муборак — Тошкент газ қувури қуриш планлаштирилди, бу газ қувурининг Муборак — Милютинская трассаси 1964 йилда ва Милютинская — Тошкент трассаси 1965 йилда битказилиши керак. Бироқ, ана шу газ қувурининг қурилиши бениҳоя муҳим бўлишига қарамай, СССР Госплани уни план лойиҳасидан чиқариб ташлади ва республика саноатини ҳаддан ташқари оғир аҳволга солиб қўйди. Мавжуд газ магистрали саноат корхоналарининг табиий газга бўлган эҳтиёжини 1964 йилдаёқ таъмин этолмай қолади. Биз Муборак — Тошкент газ қувури қурилишини СССР газ саноати давлат ишлаб чиқариш комитетининг 1964 йилги капитал ишлар планига киритиш вазифасини Халқ хўжалиги олий кенгашига топширишни Олий Советдан илтимос қиламиз.

Яна бир муҳим масалага тўхталиб ўтмоқчиман. КПСС Марказий Комитети декабрь Пленуми қарорида кўрсатиб ўтилганидек, металлургия ва химия корхоналарини оқилона кооперативлаштириш ғоят катта фойда беради. Мураккаб ўғит — аммофос ишлаб чиқаришни таъминлаш учун Олтинтопган полиметалл комбинатидаги корхоналардан бирида рух заводининг олтингугуртли газларидан 155 минг тоннадан кўпроқ олтингугурт кислотаси олиш кўзда тутилган эди. Бироқ, хом ашёдан фойдаланишда тамомила ғайри нормал аҳвол вужудга келди. Биз рух концентратларидан йўл-йўлакай олтингугурт кислотаси олиш ўрнига, уларни қайта ишлаш учун Украинага олиб боряпмиз, олтингугуртли хом ашёни эса республикага Уралдан олиб келяпмиз. Буларнинг ҳаммаси кўплаб беунум чиқимлар қилинишига сабаб бўлмоқда. Бинобарин, СССР Госплани Олмалиқдаги рух заводи қурилишини тўхтатиб қўйиш тўғрисида нимага асосланиб, қарор чиқарганини тушуниб бўлмайди, ваҳолонки, завод қурилишига капитал маблағларнинг қарийб 60 проценти сарфлаб бўлинган эди. Мазкур масалани яна бир марта қараб чиқиш ва рух заводини қуриб битказиш учун 1964 йилда маблағ ажратиш вазифасини СССР Госпланига топширишни Олий Советдан илтимос қиламиз.

Депутат ўртоқлар! 1964—1965 йиллардаги халқ хўжалиги плани ва СССР Давлат бюджетининг СССР Олий Советига тақдим қилинган лойиҳалари КПСС Марказий Комитетининг ўтган Пленуми томонидан қўйилган улуғвор вазифаларнинг бажарилишини таъминлайди, мамлакатимизнинг партия XXII съезди қабул қилган коммунистик қурилиш улуғвор планларини амалга ошириш йўлидан янада илгарилаб боришни жадаллаштиради.

Мен ўзимдан илгари сўзга чиққан депутатларнинг таклифларини қувватлайман ҳамда ССР Иттифоқи халқ хўжалигини ривожлантириш плани ва Давлат бюджети лойиҳаларини Иқтисодий ва Бюджет комиссиялари киритган тузатишлар билан тасдиқлашни таклиф қиламан.

Ўзбекистон меҳнаткашлари Никита Сергеевич Хрушчев бошчилигидаги КПСС Марказий Комитети раҳбарлигида коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш учун, Ватанимиз куч-қудратини янада мустаҳкамлаш учун бундан буён ҳам муттасил кураша берадилар. **(Қарсаклар).**

ХИМИЯ — БОЙЛИК, ХАЗИНА, МЎЛ-КЎЛЧИЛИК, КИЙИМ-КЕЧАК, ТУГАНМАС ЧАШМА!

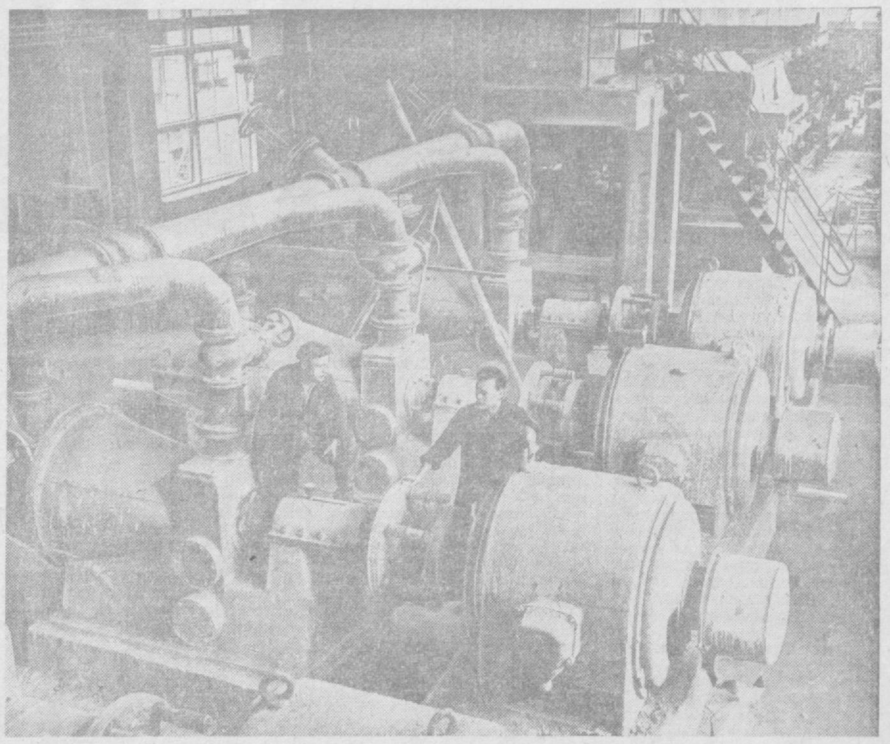

Олтинтопган қўрғошин-рух комбинати мис эритиш заводи қурилишининг биринчи навбати якунланиб қолди. Шу кунларда агрегатлар ва печлар синаб кўрилмоқда. Дастлабки синовлар яхши натижалар беряпти. Қурувчи монтажчилар заводнинг иккинчи навбатини ҳам муддатидан илгари қуриб битказиш тараддудини кўришмоқда. Урта Осиё халқ хўжалик кенгаши химия бошқармасига қарашли Тошкент қоғоз комбинатида катта қувватга эга бўлган қоғоз тайёрлаш машинаси ўрнатилмоқда. Суратда, (чапдан ўнгга). Тажрибали монтажчилардан Виктор Родионов, Умрзоқ Зокиров ва Ахнаф Гараев ўртоқлар компрессорнинг иш натижаларини анализ қилинмоқда. Унгдаги суратда: Қоғоз тайёрлаш агрегатининг умумий кўриниши.

И. Глауберзон ва В. Сиротнин фотолари.

ХИМИЯ — ҚУРИЛИШГА

Биноларни қайси материаллар ва қандай прогрессив усуллардан фойдаланиб қуриш керак?

Неча йиллардан бери бинокор инженер-техниклар ва архитекторлар ана шу проблема устида изланмоқдалар.

Ёғоч, тош, темир, тупроқ, қум ота-боболаримиз давридан буён асосий қурилиш материали ҳисобланади. Бироқ бу материалларнинг ҳар бири қатор камчиликларга эга. Масалан ёғоч — енгил, нисбатан мустаҳкам, ундан турли шакллар ясаш мумкин, лекин унинг сув шимиш, ёниш ва чириш каби хусусиятлари ҳам бор.

Кўп қаватли биноларни ғиштдан қуриш жуда кўп вақт ва меҳнат талаб қилади. Бино қад кўтаргунча, неча минглаб ғишт, қўлдан-қўлга ўтади. Ғишт девор хонани совуқдан ёмон сақлайди.

Темир-бетончи? Бу материалнинг кўпгина яхши, қулай томонлари бўлишига қарамасдан, қатор камчиликлари ҳам бор: арралаб, чопиб ёки унга мих қоқиб бўлмайди. Бу материаллардан фақат бинонинг айрим-айрим қисмлари учун фойдаланилади. Темир-бетон бино пойдеворлари, қаватлараро ёпмалар, тўсинлар ва устунлар ўрнида қўлланилса, тунукадан томларни ёпиш, ёғочдан эшик, дераза ва бошқа қисмлар учун фойдаланилади.

Ўз-ўзидан маълумки, қурилиш материали чидамли бўлиши керак. Биноларнинг ташқи деворлари учун қўлланилган қурилиш материали совуқ ва иссиқ ўтказмовчи, ички девор учун қўлланилгани эса, шовқин ўтказмайдиган бўлиши лозим. Томни ёпиш учун белгилангаи материал сув ўтказмайдиган бўлсин.

Инженерлар ва архитекторларнинг доимо орзулари шу. Ҳозир ана шундай материал бор. Уни кенг қўллаш вақти келди. Бу ажойиб материалнинг номи пластмассадир. Пластмассалар ажойиб материал сифатида халқ хўжалигида кундан-кунга катта ўрин эгалламоқда.

Келажак бу ажойиб материалга оқ йўл тиламоқда. Пластмассалар кўп миқдорда бинокорлик материалларини тежаш, қурилишни жадаллаштириш ва арзонлаштириш учун катта имкониятлар очиб беради. КПСС Марказий Комитетининг 1962 йил ноябрь Пленумида химия индустриясини, асосан синтетик материаллар ишлаб чиқаришни ривожлантиришни тезлатишга қарата конкрет йўллар белгилаб берилди. Унда мамлакатимиз экономикасини ривожлантиришда катта аҳамиятга эга бўлган химия саноати, айниқса синтетик материалларни кўплаб ишлаб чиқариш ва уни халқ хўжалигига кенг жорий этиш зарурлиги алоҳида таъкидланиб ўтилди.

Химия яратган материаллар — полиэтилен, стеклопластлар, синтетик смолалар, пластмассалар фақат саноатдагина эмас, балки қурилишларда ҳам кенг фойдаланилиши мумкин. Бизнинг давримизда синтетик материаллар ғоят катта аҳамиятга эга бўлмоқда. Ҳозирги вақтда олимларимиз, инженер ва техникларимизнинг қунт билан олиб борган илмий-тадқиқотлари натижасида синтетик смолаларнинг анчагина турлари топилган. Синтетик смолалар турмуш ва техникада кенг қўлланилмоқда.

СССР даги корхоналарда пластмасса маҳсулотларининг 2000 дан ортиқ тури ишлаб чиқарилмоқда. Пластмассалар авваллари ишлатилиб келинган металл, ёғоч ва бошқа қурилиш материалларининг ўрнини эгалламоқда.

Пластмассалар жуда яхши хусусиятларга эга. Баъзи пластмассалар ҳаддан ташқари чидамли бўлади. Уларнинг энг чидамлиси — стеклопластдир. Бунинг устига жуда енгилдир. У пўлатдан 4-5 баравар енгил, мустаҳкамликда рангли металлар ва қотишмалардан қолишмайди. Бинонинг стеклопластлардан қилинган томи, йирик девор панеллари, дераза ва эшиклари мустаҳкам, енгил бўлади, чиримайди ва занглaмайди. Стеклопластдан қалинлиги 2 миллиметр, томонлари 1200 миллиметр ва 800 миллиметр бўлган плиталар ишлаб чиқарилмоқда.

Бу плиталарни виставка, кафе, павильон, айвон, дала шийпонлари ва чўмилиш жойларида қуёш нуридан сақловчи енгил шийпонлар устини ёпишда ҳам қўллаш мумкин.

Полиэтилен бўлса, сувда шишмайди, газ ўтказмайди. Ҳозирги вақтда полиэтилендан водопровод қувурлар кўплаб ишлаб чиқарилмоқда. Бундай қувурларни ясаш жуда оддий бўлиб, металл қувурларга нисбатан анча тезроқ ётқизилади. Полиэтилен қувурлар занглaмайди, чиримайди ва сув музлаганда ёрилмайди. Улар пўлат трубаларга нисбатан етти марта енгил. Полиэтилендан уй-жой қурилишида ҳам фойдаланилмоқда. Полиэтилендан ирригация каналлари, сув ҳовузлари, гулзор ва спорт иншоотлари устини ёпишда ҳам фойдаланиш мўлжалланмоқда.

Неча асрлардан бери пробка энг енгил материал ҳисобланар эди. Аммо пробка ҳаддан ташқари қимматга тушади. Химик олимларимиз кўп йиллик изланишда бўлиб, пробкадан ҳам енгил материални вужудга келтирдилар. Бу янги хил материалга пенопласт (кўпикпласт) деб ном берилди, чунки бу материал тузилиши жиҳатидан қотиб қолган кўпикка ўхшайди.

Пенопласт газ, ҳаво ёки азот тўлган жуда майда уялардан иборат. Ҳар бир уянинг девори пластмассадан қилинган. Шу сабабли пенопласт шовқин ва иссиқликни ютади.

Пенопласт энг енгил материалдир. Унинг бир кубометри 20 килограмм келади, сувда чўкмайди. Пробкадан 25 баравар енгил. Демак, пенопласт энг енгил бинокорлик материали бўлиб, қурилишларда девор блоклари ўрнида ишлатилади. Бундай блоклардан монтаж қилинган уйларнинг деворлари асло товуш ўтказмайди.

Қурилишларда пенопластдан ташқари турли пластмассадан ясалган бино қисмлари ҳам фойдаланилмоқда. Москвадаги «Моспроект» институти лойиҳаси асосида кўпқаватли экспериментал турар-жой биноси қурилган. Бинонинг устунлари, орақават плиталаридан ташқари ҳамма қисми пластмассадан ясалган.

Москва Черёмушкасидаги турар-жой кварталларида қурилаётган кўпгина турар-жой биноларининг балконлари ва карнизлари енгил пластмассадан ясалган. Бино санитария узелларига енгил пластмассадан тайёрланган ванна ва умивальниклар ўрнатилмоқда. Бундан ташқари пластмасса материалларидан бинони безашда, архитектура деталларини ясашда ҳам фойдаланилаётир.

Пластмассалар, алюминий, ойна, цемент ва енгил бетон келажакда қурилишларда оммавий ишлатиладиган материаллардир. Пластмассадан қурилган бинонинг оғирлиги ғиштдан қурилган бинога нисбатан 5—6 марта енгил. Ўрта Осиё иқтисодий районидаги қурилиш объектларини барпо этишда ҳам химия маҳсулоти бўлган пластмасса кўплаб қўлланилмоқда.

Уй-жой қурилишида кўплаб линолеум, полиэтилен, пенопласт ва стеклопластлардан фойдаланилмоқда. Биргина Ўзбекистонда 1963 йилда 300 минг квадрат метрдан ортиқ турар-жой майдонига линолеум поллари ётқизилади.

Тошкент уйсозлик комбинати монтаж қилаётган йирик панелли уйларнинг полига бутунлай линолеум ётқизилмоқда. Бундай уйларнинг зиналари четидаги панжаранинг устки қисми ҳам пластмассадан тайёрланмоқда.

1964 йилда Тошкентда ва Ўрта Осиёнинг бошқа шаҳарларида турар-жой бинолари, ошхона ва ваннахоналарда пластмассадан ясалган ванна, умивальник ва полиэтилен плиталаридан фойдаланиш кўзда тутилмоқда.

Тошкент ва Ўрта Осиё иқтисодий районининг бошқа шаҳарларида қурилаётган биноларнинг ичидаги эшик, дераза бандлари, электр ва радио жиҳозларининг ҳаммаси пластмассадан ясалган. Яқинда Тошкент шаҳрида фойдаланишга топширилган қишки бассейн қурилишида ҳам пластмасса материали кенг қўлланилган.

Ўрта Осиё республикаларида 1970 йилгача ўндан ортиқ бинокорлик учун пластмасса маҳсулотлари ишлаб чиқарадиган заводлар қурилиши планлаштирилмоқда. Оҳангаронда пластмассадан қурилиш материаллари ва деталлари ишлаб чиқарувчи комбинат қад кўтармоқда. Комбинат ишлаб чиқарган пластмасса маҳсулотларини Ўрта Осиё қурилишларида қўллаш натижасида узоқдан келтирилаётган қимматбаҳо ёғоч материаллардан уч юз минг сўмлик тежалади.

Тошкент пластмасса заводи территориясида махсус пластмасса буюмлари ишлаб чиқарувчи цех қурилмоқда.

Химия — ҳамма соҳалардагидек, қурилишда ҳам ажойиб мўъжизалар манъбаидир.

М. СУЛТОНОВ,
«Госсредазстрой» техника бошқармасининг старший инженери.

Н. ИСМОИЛОВ,
Тошкент политехника институти химия-технология факультетининг ассистенти.

ПЛАСТМАССАДАН ТРУБОПРОВОДЛАР

Водопровод трубасини нимадан ясаш керак? Бу муаммо аллақачон ҳал бўлган, энди яна «қайта» кўриб чиқилаяпти. Металл трубалар ўрнига энди химия яратган арзон, тежамли трубалар ишлатиладиган вақт келаяпти. Олдиндан айтиб қўяйлик: пластмассадан ясалган трубалар ҳозироқ қўлланилаяпти. Ундан Москванинг жанубий-ғарбида эксперимент учун қурилаётган бинолар кварталида ҳамда Украинадаги айрим совхоз фермаларида фойдаланилмоқда.

Мана бу қизиқ қиёсий рақамларга бир назар ташланг. Диаметри 100 миллиметрли полиэтилендан ясалган бир метр трубанинг оғирлиги 3 ярим килограмм келади. Шу ҳажмдаги металл труба эса 11 килограммга яқин оғирликка эга. Полистироль трубалар ҳаммаси бўлиб, зўр-базўр бир ярим килограммни ташкил қилади. Бир хил диаметрга эга бўлган пластмасса трубаларини ишлаб чиқариш пўлат ёки рух трубаларга нисбатан бир ярим марта унумлироқдир.

Янги трубаларни тайёрлаш Охтинск заводида ўзлаштирилган. Ҳозир Рига химия комбинатида ҳам уларни ишлаб чиқариш учун тайёргарлик кўрилмоқда.

ПОЛИЭТИЛЕН ВА КАПРОН

Полиэтилен яратадиган ажойиботларни тасаввур қилиш қийин. Ҳозирги кунда ундан юзлаб янги хил буюмлар тайёрланмоқда. Охтинск химиклари эндиликда буюмлар ишлаб чиқаришда металл ўрнини полиэтилен билан алмаштирдилар. Полиэфир смоласи асосида аъло сифатли автомобиль рессорлари ишлаб чиқарилмоқда. Бу металлдан ясалган рессорлардан беш марта тежамлидир.

Полиэтилен ва капрон машинасозликда ҳам кенг ўрин олмоқда. Бир тонна капрон тўққиз тонна қўрғошин ва икки марта кўп миқдордаги алюминийнинг ўрнини боса олади.

ЕР ХАМИР БЎЛСА, ЎҒИТ — ХАМИРТУРУШ

Ерни деҳқон, элни ер боқар, деган нақл бор. Ишнинг кўзини билган деҳқон ҳосилни ҳам кўп олади, ерни ҳам тўйдиради. Ерини яхши парвариш қилган деҳқон албатта ютади. Академик Д. Н. Прянишников **«Ҳосил ўғитлардан унадиган нарса» деб жуда тўғри кўрсатиб ўтган. «Агар биз суғориладиган ерларга минерал ўғитлар берсак, — деган эди ўртоқ Н. С. Хрушчев, — бу ерлардан жуда катта ҳосил оламиз».**

Шунинг учун ҳам КПСС Марказий Комитети декабрь Пленуми тупроқшунос олимлар билан химиклар ҳамкорлигини тағин ҳам кучайтириш лозимлигини алоҳида уқтириб ўтди. Ўрта Осиё пахтачилик Давлат комитетига қарашли Ўзбекистон тупроқшунослик илмий-текшириш институти республикамиз тупроқларини ҳар тарафлама ўрганиш билан бирга, ерларнинг унумдорлигини ошириш йўлида озми-кўпми муваффақиятларни қўлга киритди. Бу ютуқларга эришишимизда бизга химик олимлар яқиндан ёрдам бердилар.

Маълумки, ҳозир химик олимлар пахта ҳосилдорлигини ошириш мақсадида қатор тадқиқотлар олиб боришяпти. Илмий кузатишлар натижасида бир қанча янги препаратлар — ўғитлар ҳосил қилинди. Эндиликда ишнинг буёғи тупроқшунос олимлар фаолиятига боғлиқ. Негаки, ўғитларнинг қишлоқ хўжалик экинларига таъсири масаласини биз амалда синаб кўришимиз керак.

Ўзингизга маълумки, тупроқ структураси хилма-хил бўлиб, унинг бир қанча хоссалари бор. Ўғитлардан фойдаланишдан олдин одатда тупроқ структураси аниқланади. «Ҳозир бизда кўпгина колхоз ва совхозлар ўғитни тупроқларнинг хусусиятини ҳисобга олмасдан солишяпти, — дейди ўртоқ Н. С. Хрушчев КПСС Марказий Комитетининг декабрь Пленумида қилган докладида. — Ваҳоланки, тупроқда қанча озуқа моддаси ва нам борлигига қараб ўғитларнинг таъсири билан ҳосилга қўшиладиган ҳосил ҳажми жуда кескин ўзгариши мумкин. Тупроқларни анализ қилиш натижалари, область станциялари ва таянч пунктларининг тажриба маълумотларидан фойдаланиб, далаларга ўғитларни тўғри тақсимлаш, ўғитларнинг айрим турлари ўртасидаги нисбатни яхшироқ белгилаб олиш мумкин».

Химик олим профессор К. Аҳмедов кашф этган «К-4» деб аталувчи ўғит тупроқшунослик институтига синаш учун топширилган эди. Бу препарат эрозия лабораторияси олимлари томонидан Янгийўл бошқармасидаги «Коммунизм» колхози далаларида тажрибадан ўтказилмоқда. Дастлабки маълумотлар шуни кўрсатдики, бу препарат тупроқ структурасини анча яхшилар экан.

Ўрта Осиёнинг пахтачилик районлари тупроқлари яхши структурали эмас. Бинобарин, экинга бериладиган сув кўп буғланади. Натижада чигит экилгандан сўнг қатқалоқ ҳосил бўлади. Ерларга фойдали ўғит солиб чигит экилса бундай салбий ҳодисаларга албатта чек қўйилади. Шу сабабдан ҳам «К-4» препарати солинган пахта майдонларида сув бекорга сарф бўлмайди. Қатқалоқ деярли учрамайди. Бундан ташқари, суғориш учун берилган сув ерга анча яхши сингади.

«К-4» препарати институт участкасида ҳам, ишлаб чиқариш шароитида ҳам синаб кўрилганда пахта ҳосилдорлиги ўрта ҳисобда ҳар гектар бошига 2,5-3 центнердан ортди.

Шунингдек, химик олимлар, хусусан химия фанлари кандидати А. Тожиев томонидан таклиф этилган тошкўмир кукунидан ишланадиган гумат аммоний (ГА-ВУ) ўғити ҳам тупроқшуносларга жуда қўл келмоқда. **Тажрибалар шуни кўрсатдики, бу ўғитда ғўзанинг озиқланиши учун жуда зарур бўлган азот моддаси кўп экан. Бу ўғит тупроқнинг иссиқлигини оширади. Ана шу фактор экилган чигит тез муддатларда униб чиқишига ҳамда пахтанинг эртароқ очилишига ижобий таъсир кўрсатади.** Шундай қилиб бу ўғитлар солиниб тажриба ўтказилган 3 гектар майдонда гектар бошига 1,9-2,2 центнердан ортиқ пахта ҳосили олинди.

Бу ерда яна бир муҳим масала — тупроқ карталаридан фойдаланиш ҳақида тўхталиб ўтмоқчимиз. Пленум материалларида, айниқса Н. С. Хрушчевнинг мазмунли докладида бу масалага алоҳида эътибор берилди.

Ҳозирги замон деҳқончилигини тупроқ хусусиятларини билмасдан туриб бошқариб бориш мумкин эмас. Шунинг учун ҳам ҳар бир хўжалик ўз ери — тупроғининг хоссаларини билмасдан туриб малакали агротехника тадбирларини қўллай олмайди. Чунончи, ернинг етилишига қараб ҳайдаш, минерал ўғитларни солиш нормаси, суғориш муддати, культивация ўтказиш муддатлари, ерлардаги шўрни ювиш учун бериладиган сув нормасини аниқлаш ва бошқа тадбирлар борки, буларнинг ҳаммаси тупроқ карталарида очиқ-ойдин кўрсатиб берилади. **Шунинг учун ҳам ердан фойдаланишда қатъий тартиб ўрнатиш лозим бўлади. Бу вазифани амалга оширишда агрономлар, бригадирлар ва бошқа ходимларнинг қатъий жавобгарлигини ошириш лозим. Ҳар бир колхозда ва совхозда ерларнинг хусусиятлари, сифатлари кўрсатилган тупроқ картаси бўлиши керак.**

Минерал ўғитлардан тўғри фойдаланишда тупроқдаги бошқа моддаларни, чунончи азот, фосфор ва калий каби элементларни ҳар бир дала бўйича аниқлаш керак. Шундан сўнг ерга солинадиган минерал ўғитлар миқдори белгиланиши лозим. Бунинг учун ҳар бир хўжаликда агрохимия билимини эгаллаган агрономлар бўлиши лозим.

М. УМАРОВ,
Ўрта Осиё пахтачилик Давлат комитетига қарашли Ўзбекистон тупроқшунослик институтининг директори, биология фанлари кандидати.

ЧИДАМЛИ ВА НАФИС

Бош мастер Камол Тўрабоев ўз ҳамкасблари билан ҳамкорликда ажойиб янги хил маҳсулот ишлаб чиқаришни йўлга қўйди. Улар Ўрта Осиёда кўп йиллардан бери маълум бўлмаган яримчинни фаянсдан идиш-товоқлар ясашни ўзлаштирдилар. Ўтган ойда Д. Муртазина бошлиқ комсомол-ёшлар бригадаси аъзолари тажриба учун 2000 га яқин коса ишлаб чиқардилар. Имтихон муваффақиятли ўтди. Декабрь ойидан бошлаб корхона меҳнатсеварлари фаянсдан ясаладиган чидамли косалар, пиёла, лаган каби рўзғор буюмларидан ташқари турли хил кўринишдаги гўзал вазалар ҳам ишлаб чиқариб, аҳолига тақдим этишади. Янги маҳсулотлар энг арзон хомашё — Оҳангарон лойидан тайёрланади.

Тошкент 2-силикат-керамика заводи коллективи янгиликларни пухта ўзлаштириш билан бирга, ишлаб чиқариш топшириқларини ҳам ортиғи билан адо этмоқда. К. Алимов, Ю. Павлов ўртоқлар бошлиқ бригада аъзолари бадиий керамика цехида зўр ғайрат билан меҳнат қилишаяпти. Коммунистик меҳнат коллективи номини олиш учун курашаётган А. Қаюмов бошлиқ бригаданинг Қ. Миртолипов, С. Содиқова, М. Латипова, А. Абдуллаев каби пешқадам аъзолари 1964 йил ҳисобидан маҳсулот ишлаб чиқармоқдалар. Улар йиллик планни муддатидан олдин бажариш учун курашаяптилар.

Х. ТУИЧИЕВ.

Илғор ишчи Розия Хидоятовани Янгийўл шаҳридаги пойабзал фабрикасининг коллективи жуда ҳурмат қилади. Бу меҳнатсевар қиз смена нормаларини 120—130 процентга етказиб бажармоқда. Суратда: Розия Хидоятова ўзи ишлаб чиқарган маҳсулотни кўздан кечирмоқда.

А. Тўраев фотоси.

КИНО

„САМОЛЁТЛАР ҚЎНОЛМАДИ“

Москва шаҳри яқинидаги шифобахш курортлардан бирида Ўзбекистондан келган кино режиссёр дам олмоқда эди. Май байрами куни. Режиссёр қўлига «Комсомольская правда» газетаси тушиб қолди. Унда босилган киносценарий парчаси режиссёр диққатини ўзига жалб қилди. Ўқиб чиқди. Фантазия режиссёрни хаёллар оламига олиб кетди...

Яхши сценарий! Г. Осипов, А. Филимонов, Л. Аркадьев деганлари ким бўлишди экан?! Газета редакциясига қўнғироқ қилинди. Қониқарли жавоб бўлмади. Парчани босишга тайёрлаган ходим дам олишда экан. Нима қилиш керак? Авторларни қандай излаб топиш мумкин?!

Ярим ойдан сўнг авторлар изи Қримдан топилди... Мана гўзал, ажойиб Қрим. Авторлар билан учрашув... Суҳбат... «Самолётлар қўнолмади» деб аталган сценарийнинг тўлиқ тексти қўлда. Ўзбекистонлик кино режиссёр Загит Собитов ўзида йўқ хурсанд.

Бу воқеа икки йил муқаддам бўлган эди.

* * *

...Аэродром томон оломон оқиб келмоқда. Оталар ва оналар, ёш йигитлар ва қизлар, гўдаклар — ҳамманинг нигоҳи осмонда, қўниш учун ҳозирланаётган ажнабий самолётларда. Сигнал берилди. Саф тортиб турган юк машиналари аэродром атрофига тортиб қўйилган тиконли симларни ағдариб ўтадилар. Уларнинг кетидан одамлар самолётлар қўнадиган бетон майдонга интиладилар. Аэродром банд қилинди. Америка генерали Гипсон, президент ва бошқалар саросимада. Улар бирон чора кўришдан ожиз. Самолётларга ўқталган сон-саноқсиз муштлар, ғазаб хитоблари моторларнинг гуруллашидан баландроқ янграйди. Иложи бўлмади. Самолётлар аэродромга қўна олмай, қайтиб кетадилар. Халқ ғалаба қилди...

Ҳа, ғалаба қилишнинг такрорланмас гашти бор! Ғалаба дилларга қувонч, белларга мадор, юзларга табассум, билакларга куч, юракларга қон, вужудларга ирода бахш этади. Асрлар давомида эзилган, қашшоқлашган, хонавайрон бўлган мазлум шарқ мамлакатларининг халқлари ана шу ғалабанинг гаштига муяссар бўлармиканмиз, деб яшамоқдалар ва курашмоқдалар. Бу курашда улар гоҳ ғалабага эришмоқдалар, гоҳ мағлуб бўлмоқдалар, гоҳ енгмоқдалар, гоҳ қурбонлар бермоқдалар. Лекин муқаддас кураш, мустақиллик учун бўлган кураш давом этмоқда.

«Ўзбекфильм» киностудияси томонидан яратилган «Самолётлар қўнолмади» кинофильми шарқ мамлакатларининг озодлик кураши темасига бағишлангандир. Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, республикамиз киносанъаткорлари бу мавзуга биринчи марта мурожаат қилдилар. Сценарий воқеасининг чет эл ҳаётидан олинганлигига, кино режиссёрларимизнинг шу соҳада тажрибалари камлигига қарамасдан фильм муваффақиятли чиққан.

Фильмнинг ижобий қаҳрамонлари Фарҳод (Л. Сенченко), Фарида (Э. Бруновская), профессор Исмоилий (Р. Ҳамроев), профессор Икромий (П. Арджанов) ва Рияд (В. Бероев)лардир. Уларнинг ҳар бир одими қаҳрамонлик, ҳар бир сўзи оташин чақириқ.

...Гарнизон бошлиғи полковник Арсаи уйига америка полковниги Мэрроу, майор Гарди, полиция бошлиғи меҳмон бўлиб келишган. Гап уруш ҳақида кетади. Арсаининг қизи, прогрессив фикрлар тарафдори, халқ курашининг актив иштирокчиси Фарида Мэрроу, Гардиларни мот қилиб ташлайди.

— Биз сизнинг мамлакатингизни ташқаридан бўладиган ҳужумлардан қўриқлаяпмиз,— дейди америкали полковник.

— Мабодо, уруш бўлса, ким кўпроқ вайрон бўлади. Сизларми, бизларми!— дейди истеҳзо билан Фарида. Америкали уруш тарафдори лабини тишлаб қолади.

...Империалистлар малайи прокурорни кўмиш маросими тантанали бормоқда. Қотил Гарди томонидан таҳқирланган, номуси оёқ ости қилинган Амирани ҳам дафн қилиш учун олиб кетмоқдалар. Бу икки маросим катта йўл чорраҳасида учрашади. Профессор Икромий оташин нутқ сўзлайди. Сотқин ҳокимият бошлиқларини фош қилиб ташлайди. Унинг сўзлари ишончли ва мағрур жаранглайди.

Кино артистлар Л. Сенченко, Э. Бруновская, Р. Ҳамроев, П. Арджанов, В. Бероев, К. Мукасян, Н. Гарин ва бошқалар ўзлари яратаётган образларнинг моҳиятини, ички дунёсини очиб беришга ҳаракат қилганлар ва муваффақиятга эришганлар.

Фильм айрим камчиликлардан холи эмас. Фарҳод образини тугалланган, динамик образ деб бўлмайди. Унинг аввалги ҳаракатлари кўр-кўрона, мақсадсиз бўлади. Бу маълум. Лекин у дафъатан тушунган, ҳамма нарсага ақли етадиган йигитга айланиб қолади. Сўнгра Фарҳоднинг синглисини кўмиш маросимида қатнашмаслик сабабини ҳам билиб олиш жуда қийин. Амиранинг акаларига эргашиши ва ўлими ҳам сунъий чиққан.

Лекин мазкур камчиликлардан қатъий назар, фильм ўз қийматини йўқотмайди. Эзилган халқларнинг озодлик курашини акс эттириш — кўзланган мақсадга эришилган. Фильм тинчликни пропаганда қилади.

Фильмнинг сўнгги кадрида отаси оғушида турган жажжи қизча тасвирланган. У қўрқув билан «Адажон, самолётлар энди қайтиб келмайдими?» дейди. Қизчанинг саволи жавобсиз қолди. Унга тахминан шундай деб жавоб бериш мумкин:

— Йўқ, дўмбоқча, самолётлар энди қайтиб келмайди. Сенинг атрофингда турган, Ватан озодлиги ишқи билан ёнган оталар, қуёшга кулиб боқишни истовчи оналар, келажакда порлоқ ҳаёт қуриш орзусида курашаётган опалар ва сингиллар, акалар ва укалар, камолотга етаётган сенинг тенгқурларинг буни хоҳламаса самолётлар қайтиб келмайди, тинч ва осойишта яшашни истаган хонадонлар устидан даҳшат солиб учмайди. Аммо бунга эришиш осон эмас. Сенинг мамлакатингга оч канадек ёпишиб олган империалистлар тиш-тирноғи билан бунга монеълик қиладилар. Лекин халқнинг буюк куч эканлигини, ғалаба ҳар доим халқ томонида бўлажаклигини ҳам билиб қўй. Халқ истаса самолётлар қўнмайди, қўнолмайди!..

* * *

«Самолётлар қўнолмади» фильми тайёр бўлгач, Москвада махсус комиссия кўригидан ўтди. Комиссия фильмга яхши баҳо берди. Режиссёр З. Собитов, оператор Н. Рядов, рассом В. Синиченко, композитор М. Бурхонов ва киноартистларнинг ҳаммаси муваффақият қозондилар. Фильмни томошабинлар қувонч билан кутиб олдилар.

Р. УМАРОВ,
А. ЮСУПОВ.

Суратларда: фильмдан кадрлар.

ЖУРНАЛИСТЛАРНИНГ РЕСПУБЛИКАЛАРАРО СЕМИНАРИ

Тошкентда СССР Журналистлар союзи томонидан чақирилган илмий атеистик темаларда ёзувчи журналистларнинг республикалараро семинари ўз ишини уч кун давом эттирди.

Ўзбекистон, Қозоғистон, Тожикистон, Қирғизистон ва Туркманистоннинг матбуот, радио ва телевидение ходимлари матбуотда илмий атеизм ва атеистик пропаганданинг актуал масалаларига бағишланган бир неча докладларни тингладилар. Семинарда тарих фанлари доктори Б. Полвонова (Ашхобод), «Фан ва дин» журналининг бўлим мудири К. А. Икромов, Самарқанд области «Ленин йўли» газетасининг бўлим мудири М. Нажмитдинов ва бошқалар доклад қилдилар. Профессор Л. И. Климович (Москва), шунингдек Тошкент олимлари турли диний оқимлар ҳақида консультациялар бердилар. Шундан кейин атеистик темадаги кинофильмлар кўрсатилди.

Семинар қатнашчилари докладлар юзасидан ўзаро фикр олишдилар. «Қизил Ўзбекистон» газетасининг бўлим мудири О. Абдураҳмонов, «Правда Востока» газетасининг бўлим мудири Ч. Абаев, «Совет Туркманистони» газетаси редакторининг ўринбосари Б. Каримий, «Тожикистони Советӣ» газетаси редакторининг ўринбосари Р. Муҳаммаджонов, Семипалатинскдаги «Иртиш» газетасининг бўлим мудири Д. Ф. Черепанов ва бошқа журналистлар матбуотда илмий атеистик пропаганда масалаларининг ёритилиши тажрибасини гапириб бердилар. (ЎзТАГ).

КАЛТА ОЁҚ УЗАЙТИРИЛДИ

Тўққиз ёшли Наташа Ш. туғилганда ўнг оёғи чап оёғидан етти сантиметр қисқа эди. У юрганда тез чарчаб қолар, қадам босиши эса хунук эди.

Наташани травматология ва ортопедия Марказий институтининг (ЦИТО) болалар клиникасига ётқизишди. Медицина фанлари доктори Валерия Дедова уни операция қилди. У болдир суякларини кесиб касал оёқ пайларини ва мускулларини чўзиб қўйди. Суякнинг кесилган тешиклари орқали эса тўртта пўлат спица ўтказди. Сўнгра ана шу спицаларга чўзувчи аппарат ўрнатди. Аппарат институтнинг старший илмий ходими Отар Гудушаури томонидан яратилган эди.

Махсус винтлар аппаратнинг металл спицаларида чўзувчи куч ҳосил қилади. Кесилган суяклар орасидаги масофа аста-секин орта боради, шу оралиқда бирлаштирувчи янги тўқима вужудга келади. Кейинчалик тўқима суяк тўқимасига айланади. Шундай қилиб, оёқ то зарур узунликка етгунча кунига 3.4 миллиметр узая беради.

Орадан тўрт йил ўтди. Ҳозир ўн уч ёшли Наташа Ш. ўзини яхши ҳис қилаётир. У тез юра олади ва ҳатто хореография тўгарагига қатнашади.

— Калта оёқ фақат туғма касаллик эмас,— деб ҳикоя қилади медицина фанлари доктори Валерия Дедова. — У одатда полиомиелит, суяк ва бўғинлардаги яллиғланиш процесслари ҳамда бошқа касалликлар оқибатида ёки бўлмаса синган суяклар нотўғри ўсиши натижасида вужудга келади.

Етти йил ичида янги усул билан 80 дан ортиқ бола операция қилинди. Кўпчилик холларда оёқни 6—8 сантиметргача ва баъзан 10 сантиметргача узайтиришга муваффақ бўлинди.

И. ТВЕРСКОЙ,
АПН мухбири.

Редактор
А. ИСМОИЛОВ.

ҲУРМАТЛИ ОНАЛАР

Яқинда Тошкент шаҳар ижроия комитетининг милиция бошқармаси клубида Киров районида яшовчи кўп болали оналарга орден ва медаллар топшириш маросими бўлиб ўтди. Киров район ижроия комитетининг раиси Ж. Шобурхонов мукофотланган 102 онани қизғин табриклади.

«Оналик шуҳрати» ордени билан мукофотланган, 9 болани тарбиялаб ўстирган Салима Мирсоатова сўзга чиқиб, партия ва ҳукуматимизнинг оналарга қилаётган ғамхўрликлари учун йиғилганлар номидан самимий раҳмат айтди.

Шунингдек кўп болали оналар Р. Ёқубжонова, М. Рустамова ва бошқалар ҳам давлатимиз кўрсатаётган моддий ва маънавий ёрдам учун ташаккур изҳор этдилар.

Н. ОМОНОВА.

Мамлакатлар Одамлар Воқеалар

БОШ АССАМБЛЕЯНИНГ XVIII СЕССИЯСИ ЎЗ ИШИНИ ТАМОМЛАДИ

НЬЮ-ЙОРК, 18 декабрь. ТАСС мухбирлари Г. Васильев ва С. Лосев хабар берадилар:

Кеча кечқурун БМТ Бош Ассамблеясининг XVIII сессияси ўз ишини тамомлади. Ассамблея раиси Карлос Соса-Родригес сессияни ёпиш вақтида айтдики, сессиянинг эътибор марказида замонамизнинг учта буюк сиёсий талаби: тинчликни сақлаш, мустамлакачилик ва ирқий камситишни таг—томири билан йўқотиш ҳамда кам тараққий этган мамлакатларнинг иқтисодий ва социал шароитини яхшилаш талаби турар эди. Куролсизланиш соҳасида XVIII сессия эришган муваффақиятлардан бири шу бўлдики, ядро қуроли солинган объектларни космосдаги орбитага чиқармаслик ҳақидаги резолюция якдиллик билан қабул қилинди. Мустамлакачиликдан озод қилиш соҳасида, деб давом этди Соса-Родригес, мустамлака режимларини батамом тугатишга қаратилган яна муҳим қарорлар қабул қилинди. БМТнинг савдо ва тараққиёт масалалари бўйича конференциясини (бу конференция кам тараққий этган мамлакатлар учун гоят катта аҳамиятга эгадир) жадал суратда тайёрлаш ҳамда ирқий камситишнинг ҳамма формаларини тугатиш тўғрисидаги Декларациянинг қабул қилинишини уш бу Ассамблеянинг иқтисодий ва социал соҳалардаги хизмати деб ҳисоблаш керак.

Сессия Африкадаги иккита мустақил давлат —Занжибар ва Кенияни зўр мамнуният билан БМТ аъзолигига қабул қилди. XVIII сессия ҳамжиҳатлик руҳида ўтди. Баъзан қизғин ва узоқ давом этган мунозаралар бўлиши муқаррар эди. Шунга қарамай, делегациялар халқаро кескинликни янада юмшатишга интилишдан тўхтамадилар. Халқаро аҳволни яхшилашга бўлган бу интилиш, деди ўз сўзининг охирида Соса-Родригес, XVIII сессияга ҳозир бутун дунё олдида турган жиддий проблемаларни бундан буён хал этиш учун замин тайёрлаш имконини берди.

„ҲАММА СОҲАЛАРДА ЖАДАЛ ЎСИШ“

ЛОНДОН, (ТАСС). СССР Олий Советининг сессияси очилганлиги ва 1964 йил бюджети лойиҳасининг шу сессиясида эълон қилинганлиги Англия пойтахтида дарҳол жуда муҳим янгилик бўлиб қолди. «Ивнинг ньюс» газетасида бутун саҳифага катта ҳарфлар билан берилган сарлавҳада «Россия мудофаа харажатларини 246 миллион фунт (600 миллион сўм) қисқартиради» дейилади.

Кечки «Ивнинг стандард» газетаси «Совет бюджети саноатнинг ҳамма тармоқларини тез ўстиришни таъминлайди» деган сарлавҳа берди.

Бюджет лойиҳаси меҳнаткашларнинг баъзи категориялари оладиган иш ҳақини оширишни кўзда тутаётганлигини кечки газеталар айниқса таъкидламоқдалар.

ПРЕЗИДЕНТ ЖОНСОННИНГ МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

ВАШИНГТОН, 19 декабрь. (ТАСС). АҚШ президенти Линдон Жонсон кеча матбуот конференциясида гапириб, тинчликда яшашни ўрганиш ҳозир энг асосий вазифа, деди.

Президент Жонсонга, сиз СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрущчев билан яқин фурсатда учрашиш имкониятига қандай қарайсиз, деб савол беришди.

— Мен, деди Жонсон, бундай учрашув фойдали бўлиб чиқса ва натижалар берса, жаҳоннинг исталган раҳбари билан исталган вақтда учрашишга тайёрман ва учрашишни истайман. Буни кўрсатувчи далиллар пайдо бўлганида, хурсандлик билан қарор қабул қиламан ва бу ҳақда сизларни хабардор қиламан.

Президент Жонсон АҚШ давлат секретарининг Америкааро ишлар билан шуғулланувчи янги ёрдамчиси Томас Маннни ўзимнинг Латин Америкасининг ишлари билан шуғулланадиган махсус ёрдамчим қилиб тайинладим, деди. Томас Манн айни вақтда мана шу икки вазифани бажариб туради. Жонсон айтдики, АҚШ ҳукуматининг ғарбий ярим шардаги сиёсатини координациялаш иши билан Маннинг ўзи шуғулланади ва у, АҚШ ҳукуматининг Латин Америкаси ишлари билан шуғулланувчи бошқа кўпгина органларининг фаолиятини координация қилиб туради ва халқаро ташкилотлар билан алоқада бўлиб ишлайди.

Президентга Қўшма Штатлар еттинчи флотнинг таркибий қисми тариқасида бир неча ҳарбий кемани Ҳинд океанига юборишни планлаштираётирми, деб савол беришди.

Жонсон бу планнинг тафсилотини тушунтириб беришдан бош тортди. Таклиф қилиниши мумкин, деб мўлжалланаётган планларни, деди у, мудофаа министрлиги тузиши лозим. Мудофаа министри Макнамара, деди Жонсон, АҚШга қайтиб келганидан кейин бу хусусда сизларга, ҳеч шубҳасиз, ахборот беради.

ЧЕХОСЛОВАКИЯДА БИРИНЧИ СИНТЕТИК КАУЧУК ЗАВОДИ

ПРАГА, (ТАСС). ЧТК агентлиги хабар беради: Кралупа-Влтава шаҳрида Чехословакияда биринчи синтетик каучук ишлаб чиқарадиган завод ишга туширилди.

Бу заводнинг 120 га яқин ходими Совет Иттифоқи, Польша ва Германия Демократик Республикасидаги синтетик каучук заводларида ишлаб, ҳунар ўрганиб келдилар.

Финляндиянинг янги ҳукумати

ХЕЛЬСИНКИ, 18 декабрь. (ТАСС). Президент У. К. Кекконен А. Карьялайнен ҳукуматининг истеъфо берганлигини бугун кечқурун тасдиқлади ва Рейно Р. Лехто бошчилигида амалдорлардан иборат янги партиясиз ҳукумат тайинлади, статс-секретарь Эйно Я. Халлама ташқи ишлар министри қилиб тайинланди.

Ангола халқи ўнлаб йиллардан бери португал мустамлакачилари қўлида азоб чекмоқда. Мустамлакачилар бу мамлакатда етиштирилган шакар қамиши ва пахтадан тортиб то ёнғоқ ҳамда бодомгача ҳамма нарсани четга чиқариб сотадилар. Ерли аҳоли эса ҳуқуқсиз. Деҳқонлар илгаригидек ярим оч ҳаёт кечирадилар. Суратда: Ангола шимолидаги Негага қишлоғида яшовчи аҳолининг бир группаси.

АП—ТАСС фотоси.

„МАРАФОН“ ДАВОМ ЭТМОҚДА

БРЮССЕЛЬ, (ТАСС). Бу ердаги Конгресслар саройида «умумий бозор» министрлар советининг навбатдаги сессияси бошланди. Сессияда «умумий бозор»га аъзо бўлган олти мамлакатнинг қишлоқ хўжалиги министрлари қатнашмоқда. Бу—9 декабрда бошланиб, 21 декабрда тугайдиган ва марафон деб аталган йиғилишнинг иккинчи сессиясидир. Гуруч, сут маҳсулотлари ва мол гўшти нархларини унификациялаш масалалари сессия кун тартибида турибди, чунки бундан олдинги сессияда «умумий бозор» мамлакатлари, асосан Франция билан Ғарбий Германия ўртасида чуқур келишмовчиликлар бўлганлиги сабабли, бу масалалар ҳал қилинмай қолган эди. Бу сафарги сессия донга бир хилда нарх белгилаш масаласини ҳам муҳокама қилади.

Франция «умумий бозор» қишлоқ хўжалиги проблемаларини йил охиригача ҳал қилишни қатъий талаб қилмоқда, акс ҳолда, бу жамият барбод бўлади, деб таҳдид қилмоқда.

АМЕРИКА БАЗАЛАРИ ТУГАТИЛДИ

РАБОТ, 17 декабрь. (ТАСС). Нуасердаги собиқ Америка ҳарбий ҳаво базасида Марокаш миллий байроғи кўтарилди. Бу база Кенитрадаги бошқа бир база билан биргаликда кеча Америка ҳарбий вакиллари томонидан Марокаш маъмурларига топширилди. Бу эса АҚШ билан Марокаш ўртасида 1961 йилда тузилган битимга биноан тугатилган Марокашдаги бешта Америка ҳарбий базасининг охирги иккитасидир.

Марокаш ташқи ишлар министри Гедира (бу базани топшириш вақтида у Марокаш вакилларига бошчилик қилди) АҚШ ҳарбий денгиз кучлари шахсий составининг бир қисми Марокаш ҳарбий хизматчиларини ўқитиш учун Кенитрада қолишини айтди.

Нуасердаги база Марокашнинг асосий граждан аэропортига айлантирилади.

ЛОТЕРЕЯ ЮТУҚЛАРИ — ТАСВИРИЙ АСАРЛАР

Тасвирий санъат асарлари меҳнаткашларни эстетик тарбиялашда муҳим ўрин тутади. Нафосат тарбиясини тағин ҳам кучайтириш мақсадида мамлакатимизда биринчи марта Бутуниттифоқ бадиий лотерея ўйинлари ўтказишга қарор қилинди. Бадиий лотерея келгуси йилнинг март ойида Москвада ўйналади. Бу яхши тадбир совет тасвирий санъат асарларини меҳнаткашлар ўртасида кенг ёйишда ҳам муҳим роль ўйнайди.

Лотерея ютуқларига мамлакатимиз рассомларининг энг яхши асарлари тақдим этилади. Бадиий лотерея фондини тўлдириш мақсадида республикамиз рассомларининг бирнеча тасвирий ва амалий санъат асарлари ҳам Москвага юборилди. Бадиий лотерея ўйинлари Марказий Совети СССР халқ рассоми Ў. Тансиқбоев, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Н. Кашина, рассом Н. Карахан, скульптор М. Иванов, керамик рассом Ф. Иброҳимов ва бошқа ижодкорларнинг асарларини қабул қилди.

Бадиий лотерея ўйинларида 20 мингта асар ютуққа чиқади. Бўлажак ютуқ асарлари орасида Ўзбекистондан СССР халқ рассоми Ў. Тансиқбоев билан рассом Н. Караханларнинг томошабинларга манзур бўлган полотнолари ҳам бор.

С. ОДИЛОВА.

СУД ЗАЛИДАН

БАДНАФСЛАР

Калинин районидаги 2-мактаб-интернатда уя қурган бу нопок шахслар бирнеча йилдан бери болалар ҳақига хиёнат қилиб келишди. Мана, баднафслар ким: мактаб-интернатнинг директори З. Асомов, бош бухгалтер Х. Қосимов, хўжалик мудири М. Орипов, ёрдамчи бухгалтер Ш. Шоакромов ва хоказолар. Тили-дили бир бу жиноятчилар ҳар хил йўл билан сохта ҳужжатлар тўплаб, давлатнинг 18 минг сўм пулини сув қилиб юборишди. Текин пуллар ҳаромхўрларни қутиртириб юборди. Х. Қосимовнинг кўнгли қўш хотин ва икки участкани қўмсади. Унинг издошлари ҳам маишат кетидан қувишди. Лекин!

Ҳа, лекин, болалар ҳақи тешиб чиқди. Сирлари фош бўлиб қолди.

Область судининг жиноий ишлар бўйича судлов коллегияси юқоридаги жиноятчилар ишини икки ой давомида кўрди. Суд Х. Қосимовни 15 йил, З. Асомовни 11 йил, М. Орипов ва Ш. Шоакромовларнинг ҳар бирини 10 йилдан қамоқ жазосига ҳукм қилди. Залда ҳозир бўлганлар одил суд ҳукмидан хурсанд бўлишди.

К. ЖАЛИЛОВ,
Калинин район прокурорининг ёрдамчиси.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

20 ДЕКАБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — **Фрунзе телестудияси эшиттиришлари.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Тошкент телестудияси эшиттиришлари:

Ўзбек тилида: 18.00 — **Ёш рассомлар** (болалар учун), 18.25 — **Телевизион янгиликлар** (ўзбек ва рус тилларида), 18.55 — **Ёшлар ижоди**, 19.20 — **Озарбайжон композиторларининг камер куйлари.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 20/XII да **Князь Игорь**, 21/XII да **Риголетто.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 20/XII да **Алишер Навоий**, 21/XII да **Гамлет.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 20/XII да **Ишқинг билан**, 21/XII да **Паранжи сирлари.**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 20,21/XII кеч соат 8 да **Ўзбек давлат филармонияси солистларининг концертлари.** СССР халқ артисти **Тамарахоним**, Ўзбекистон ССР халқ артистлари **Шаҳодат Раҳимова, Ғулом Абдураҳмонов**, хизмат кўрсатган артистлар ва солистлар қатнашади. Халқ чолғу асбоблари ансамбли жўр бўлади. Билетлар сотилмоқда.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА— РСФСР ва Доғистон АССР халқ артисти **Я. Гажиқурбонов** раҳбарлигида **Доғистон цирки артистлари гастроли** ва **Дун Цин-Фу** раҳбарлигида **Оригинал аттракцион.** Кеч соат 8 да бошланади.

КИНО

Самолётлар қўнолмади — «ВАТАН» (эрталаб соат 10, 11-45 минут, кеч 5 ва 8-20 минутда), **НАВОИЙ** номли (ўзбек тилида кундуз ва кечқурун), **«ИСКРА»** (рус тилида кундуз ва кечқурун).

Мангуликдан кейинги уч кун— «ВАТАН» (кундуз соат 1 ярим, 3-05, кеч 6-45 ва 10-05 минутда). **«УЗБЕКИСТОН»** (эрталаб 10, кундуз 12, 2 ва 4 да).

Ҳаммаси одамларга қолади — «ЧАЙКА» (эрталаб соат 10, 12, 2 ва 4 да).

Бир уйда — НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10 ва кеч 10 да), **«ЧАЙКА»** (кеч 6, 8 ва 10 да).

Тарзаннинг ўлими — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

«УЗЭНЕРГОСБИТ»
ЭЛЕКТРДАН ФОЙДАЛАНУВЧИЛАРГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИКИ,
электр ҳақи юзасидан бўлган

ҚАРЗЛАРИНИ тўласинлар

Электр учун счёт ёзиш ўзларига топширилган

АБОНЕНТЛАР
ҳар ойнинг 1-кунидан 11-кунигача

счёт ёзиб,

тегишли пулни Госбанк кирим кассасига тўлашлари лозим.

Счётларнинг пули ўз вақтида тўланмаган тақдирда, электр огоҳ қилмасдан узиб қўйилиши мумкин.

„Тошкент ҳақиқати“га 1964 йил учун обуна БЎЛИШНИ УНУТМАНГ!

ОБУНА БАҲОСИ:

1 ойга 44 тийин.
3 ойга 1 сўм 32 тийин.
6 ойга 2 сўм 64 тийин.
12 ойга 5 сўм 28 тийин.

ЭСЛАТМА: обуна бўлаётганингизда саноат ва қишлоқ хўжалиги бўйича алмашинадиган саҳифаларнинг қайси бирига ёзилишингизни кўрсатинг!

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентская промышленного и сельского областных комитетов КП Узбекистана, Ташкенского горкома КП Узбекистана, промышленного, сельского областных и городского Советов депутатов трудящихся.

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26 уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: редактор — 29004. Редактор ўринбосари — 25885. Масъул секретарь — 34808. Идеология бўлими — 31936. Саноат ишлаб чиқариши ва партия ишлари бўлими — 33786. Қурилиш ва партия ишлари бўлими — 33786. Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши ва партия ишлари бўлими — 29040. Совет ишлари, маиший ва шаҳар хўжалиги бўлими — 26232. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлими — 28761. Ахборот ва спорт бўлими — 33786. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 34048. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 30249 дан 30258 гача.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси.

Р. 14942. Индекс 64695. Нашр. № 1747.